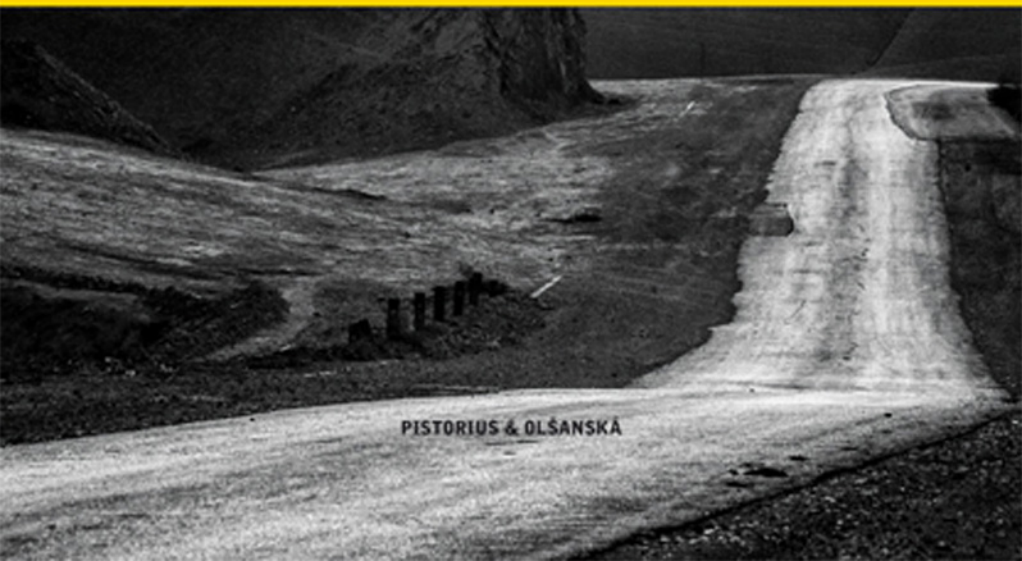

ASAF GAVRON

Osada na pahorku

První román z prostředí izraelských osad
na Západním břehu

PISTORIUS & OLSANSKA

Asaf Gavron

Osada na pahorku

ASAF GAVRON

Osada na pahorku

Z hebrejštiny přeložila
Magdaléna Křížová

Pistorius & Olšanská
Příbram 2017

Tato kniha vyšla s laskavým přispěním
Ministerstva kultury ČR,
Nadace Český literární fond
a Velvyslanectví Státu Izrael.

MINISTERSTVO
KULTURY

Velvyslanectví
Státu Izrael

Copyright © 2014 by Assaf Gavron
Translation © Magdaléna Křížová, 2017

ISBN 978-80-7579-020-0 (PDF) ISBN
978-80-87855-81-2 (tištěná kniha)

Věnováno Hile, Gali a Maje

Prolog

Pole

Na počátku byla pole. Tenkrát ještě bydlel Otniel Asis v osadě Maale Chermeš a jen tak pro vlastní potěchu choval na dvorku před domkem kozu a pěstoval si na záhonku rukolu a trešňová rajčata. Kozu pořídil dětem, rukolu a rajčátka vysel pro svou ženu Ráchel, aby měla čerstvé do salátu. I viděl Otniel, že je to dobré, a protože ho zaměstnání účetního omrzelo, vyhlédl si pozemek patřící ještě k území osady, kde chtěl zkusit pěstovat zeleninu ve velkém. Jenomže jeho políčko sousedilo s vinohradem jiného osadníka, který ze zdejší révy vyráběl butikové víno a dodával ho na stoly telavivské restaurace Zlaté jablko a do dalších luxusních podniků – dokonce tvrdil, že má mezi odběrateli i pár sklípků v údolí francouzské řeky Dordogne a několik restaurací v Paříži. Vinař nad Otnielovými plány ohrnul nos a prohlásil, že má od obecního úřadu povolení vysadit právě na tomhle svahu novou vinici – zdejší prst, chladné podnebí v zimě a vlhké letní noci mají totiž mimořádně příznivý vliv na kvalitu hroznů a jedinečný terroir dodává vínu kulaté tělo a květinový buket.

Otniel tedy ustoupil a dál vyražel na toulky po okolí, protože hluboce miloval krajinu země izraelské, stejně jako miloval samotu, modlitbu a chůzi. Poněvadž dal sbohem práci účetního, mohl si dovolit chodit zarostlý vousy a oblékat se už jen do zemědělských montérek. Šplhal roklinami podél bystřin a vykračoval si po vrcholcích pahorků, až jednoho dne dospěl na ladem ležící, nepřilíš kamenitý pahorek, kam nezasahoval olivový háj rolníků ze sousední arabské vesnice Harmiš. I pravil Otniel v srdci svém: „Zde se budou rozkládat má pole.“

A začal experimentovat s nejrůznějšími plodinami: vysadil okurky a rajčata, petržel a koriandr, cukety a baklažány, ředkvičky a hlávkový salát. Jenže rostliny sklápěly hlavu pod žárem slunečních paprsků, před zimními mrazíky oněměly úžasem a padaly hromadně za obět myším a želvám. Nakonec Otniel zakotvil u pěstování chřestu na venkovních záhonech a žampionů ve skleníku a samozřejmě se dál staral i o pár záhonků rukoly a cherry rajčátek, která jeho žena Ráchel a dcery Gitit a Dvora s oblibou zobaly místo slunečnicových semínek.

Mezitím zažádal oblastní radu o koncesi pro zemědělské podnikání na vybraném pozemku a také o souhlas umístit na pozemku přepravní

kontejner, který hodlal využívat jako skladiště a současně i jako kancelář. Vojenská správa je sice u podobných projektů vázána povinností vyčkat na schválení celostátních úřadů, výjimku však představují případy spadající pod legislativu z období britského mandátu, takže Otniel Asis prohlásil: „Jistěže z období mandátu, jak je libo, bratři Židé,“ a povolení bez průtahů získal, aniž se o tom celostátní úřady dozvěděly.

Přestěhoval na pahorek kozu a vzal si půjčku, aby mohl pořídit dalších pět kousků. Pravidelně je dojel a jejich lahodné mléko nosil v bandaskách domů, kde z něj s pomocí Ráchel zkoušel tlouct máslo a vyrábět sýr. Otnielovi se v zasnění zachvělo chřípí, když si představil, jak si tu časem postaví malou, ale moderně vybavenou rodinnou mlékárnu, a i tu révu si tady vysadí a začne vyrábět víno nesrovnatelně lepší než soused s celým tím svým údolím Dordogne, jen ať pukne závisť!

Oddělení Světové sionistické organizace pro osídlování Izraele mu dalo podepsat smlouvu na připojení k dvacetikilowattovému generátoru a Otniel zažádal o stavební povolení pro strážní budku, protože Arabové z nedaleké vesnice Harmiš mu chodili krást z pole zeleninu. Otniel pak ještě několikrát hlídal pozemek sám, vyzbrojený vlastní pistolí značky Desert Eagle Mark VII. Většinu času ale přístřešek zel prázdnotou, protože o úrodu přišel Otniel jen jednou, načež s pár dalšími osadníky vyrazil do vesnice, kde ztropil povyk a střílel do vzduchu, aby si to příště vesničané raději dvakrát rozmysleli, než se vydají zase pytláčit.

Jedním z těch osadníků byl i Uzi Šimoni, zavalitý Žid s mohutným plnovousem, muž hluboce oddaný myšlence velkého Izraele a Otnielův spolužák z jeruzalémské ješivy u Merkaz ha-Rav, kde se soustřeďovala středoškolská mládež nábožensko-sionistického proudu – Otniel tam studoval až do chvíle, kdy se rozhodl opustit běžnou životní dráhu zbožného mládence a dobrovolně narukoval do elitního bojového oddílu izraelské armády. Šimoni promlouval Otnielovi do duše a přesvědčoval ho, aby na tom místě založil novou osadu. Otniel se té myšlence zprvu bránil, od úřadů totiž dostal povolení jen k zemědělskému podnikání a k postavení strážní budky.

„S tím si nedělej hlavu,“ pravil Šimoni.

„Ale kde chceš sehnat peníze na domy, stavbu a transport materiálu?“ zapochyboval Otniel.

„Jistý dobrý Žid z Miami chce přispět na bohulibou věc,“ opáčil Šimoni.

Krátce předtím dospěl Otniel k rozhodnutí, že si v Maale Chermeš namísto provizorního bydlení v karavanu postaví zděný dům, jenomže narazil na odpor závistivého souseda, na zkorumpovaného advokáta realitní kanceláře a na houšť byrokratických předpisů, takže se celá záležitost neúnosně vlekla. Nakonec řekl své ženě Ráchel: „Ať se jdou všichni vycpat.“ Už měl po krk úmorného zápolení s úředním šimlem, omrzela ho ospalá maloměšťácká atmosféra osady Maale Chermeš a také už ho nebavilo chodit každý den na pole pěšky, dva kilometry tam a dva nazpátek. Zamiloval si ten pahorek vystavený čerstvým porывům větru i výhled na majestátní biblickou krajinu rozkládající se vřkol a zastesklo se mu po časech bohatýrského mládí: po dobrodružných výpravách do Hebronu a do Kirjat Arba, po návštěvách sinajské osady Jamit před jejím dramatickým vyklizením, po šabatech strávených v osadách sužovaných arabským terorem za první intifády, po bouřlivých demonstracích proti dohodám z Oslo, kde je ztloukly policejní obušky a páčila do nich vodní děla. Nakonec se rozhodl dát na Šimoniho naléhání a Šimoni odkudsi sehnal dva karavany o ploše dvaadvacet metrů čtverečních. Jeden z nich Otniel s pomocí šikovného svářeče propojil s přepravním kontejnerem, který mu sloužil jako skladiště a kancelář, a se strážní budkou a přestěhoval se tam i s manželkou a dětmi, zatímco Šimoni se s rodinou usadil v druhém karavanu. Pak se oba vypravili do Jeruzaléma na příslušný úřad, kde si nechali zaregistrovat sdružení s názvem Zemědělské družstvo Chermeš.

Poté přišla na řadu úprava přístupové cesty. Giora, brigádní velitel oblasti a Otnielův kamarád z dob společného působení v elitní výsadkářské jednotce, později tvrdil, že výstavbu nové komunikace nezaznamenal. Cesta z Maale Chermeš II, klesající prudce do vřdí a poté stoupající na vrchol pahorku, prý nebyla z hlavní silnice vidět. To však Giorovi nebránilo zavolat známému z ministerstva veřejné infrastruktury a zakrátko

nechal odbor silniční správy umístit podél prašné cesty svodidla s ohledem na smrtelně nebezpečný charakter úseku, který šplhal strmě vzhůru nad hlubokým srázem.

Podle líčení brigádního velitele byl vývoj událostí následující: jedné zimní noci obdržel vysílačkou zprávu, že se na pozemku Asisova zemědělského družstva objevilo pět nových prefabrikovaných obytných buněk o ploše čtyřiaadvaceti metrů čtverečních. Rozjel se tam obhlédnout situaci a na místě spatřil několik nákladních aut a karavanů. Podle vlastní výpovědi se mu však nepodařilo projet velitelským vozem až do cíle, protože mu cestu zahradili osadníci. Krátce nato se dostavil i předseda oblastní rady, došlo na slovní potyčky a vzápětí se sesypaly nadávky i na hlavu samotného brigádního velitele, který se spojil s civilní správou a dotázal se na další postup. Bylo mu řečeno, že obytné stavby nemají patřičné povolení, současně ale nebylo schváleno ani jejich odklizení. Vojáci proto jen naložili osadníky na armádní džípy, odvezli je pryč a v hlášení uvedli, že nelegální osada byla vyklizena. Druhý den ráno se osadníci vrátili a velitel brigády se věnoval naléhavějším záležitostem.

A tak byl pahorek obsazen a vyrostla na něm osada.

* * *

Zmíněných pět obytných buněk zapůjčil k pronájmu státní podnik Amidar s posvěcením ministerstva bytové výstavby, které jim díky kontaktům na ministerstvu zařídil předseda oblastní rady. Zima byla deštivá a chladná, přesto osadníky sužovali komáři. Chatrné provizorní příbytky osadníci opatřili dřevěnými dveřmi, do oken vsadili sítě proti hmyzu, bagrem urovnali přístupové cesty, pěšiny vysypali šterkem a v jednom z karavanů zřídili synagogu (starší vybavení včetně zachovalého svatostánku se schránou na Tóru věnovala jeruzalémská synagoga, která modernizovala vnitřní zařízení a inventář, a samotné svitky Tóry přinesl neznámo odkud jeden z osadníků). V noci se po celodenní dřině střídali na hlídkách, obávali se totiž Arabů z blízké vesnice, kteří sledovali jejich počínání s podmračenou nedůvěrou. Tekoucí voda ani pravidelné dodávky elektřiny nebyly k dispozici, a tak museli osadníci

vzít zavděk zrezivělou, prosakující mobilní cisternou a svítit si petrolejkami. Z hor se k nim čas od času připlížila hyena a s radostí jim kradla jídlo a oblečení. Častými návštěvníky byly i krysy a damani skalní.

Během prvních týdnů opustily osadu dvě rodiny. Asisovi a Šimoniovi však vytrvali a třetím, kdo přežil první zimu, byl Chilik Jisraeli, student politologie, kterému táhlo na třicítku a jehož vyzáblou tvář zdobil knír a brýle s tenkými obroučkami. Chilik vyrůstal v Maale Chermeš, tamní usedlý maloměstský život ho ale omrzel a zatoužil po něčem dobrodružnějším, čím by naplnil ideál pionýrského osidlování země zaslíbené, a tak se s manželkou a dvěma dětmi nastěhoval do jednoho z karavanů. Ovšem jak se říká, kde jsou dva Židé, tam jsou tři názory – a kde jsou Židé tři, běda jen pomyslet. Chilik se Šimoniho zeptal, jak to vlastně dopadlo se slíbeným peněžitým darem od bohatého mecenáše z Miami, protože Šimoni sice zjevně investoval peníze do výstavby, nebylo však jasné, kdo dostává kolik a na co. Uzi Šimoni si Otnielovi dotčeně postěžoval, že „ten klučina je tu na moje pozvání, ale má tu drzost mě vyslyšet“. Otniel přikyvoval, ale když to později doma vyprávěl Ráchel, uvědomil si, že otázky toho klučiny jsou zřejmě namístě. A tak zašel za Šimonim a pokusil se z něj vypáčit kloudnou odpověď. Jak velký rozpočet mají vlastně k dispozici? Nešlo by z těch peněz pořídit silnější generátor? Anebo obehnat osadu bezpečnostním plotem? Zavést noční osvětlení? Šimoni jen zabručel, že se „o všechno postará“ a Otniel „může být klidný“. Otnielův klid byl ten tam.

Jednoho dne Šimoni vykoul z auta a zavolal na Otniela a Chilika, že má dvě nové rodiny, které se nastěhují do prázdných karavanů. Překvapený Chilik se zeptal: „A co je to za rodiny? Kdo rozhodl, že je tady chceme, a podle jakých kritérií?“ Šimoni ho probodl pohledem, pohládl si hustý plnovous a řekl: „Chlapče, ještě chvíli mě budeš obtěžovat podobnými otázkami a můžeš si balit kufry.“

Od té chvíle byli Otniel a Chilik na jedné lodi. Když se pokusili přijít věcem na kloub, zjistili, že se nad finančním darem z Miami vznáší nemálo otazníků, a zmocnilo se jich podezření, že se Uzi při správě družstevní pokladny dopouští nekalých praktik. Otniel zuřil. Nebylo by to zdaleka poprvé, co se za svůj život setkal s korupcí, ale zpronevěřit

peníze určené na osidlování země zaslíbené? To překračuje všechny meze. Místo přímé konfrontace zvolil cestu zákulisního zatahání za nitky. Šimoni sice znal pár lidí na významných pozicích, ale Otniel měl v komunální politice také dost kontaktů a dobré vztahy pěstoval i s předsedou oblastní rady a s tajemníkem obecního úřadu v Maale Chermeš. Postupem času se mu podařilo Šimoniho odstříhnout od všech důležitých kruhů.

Jednoho rána se Otniel ve svém starém Renaultu Express vracel domů. Na silnici před vjezdem do osady se rozvaloval Šimoniho pes a drbal se za uchem.

„Ale ne! Proč? Copak to nevinné zvíře za něco může?“ křičel Šimoni, který vyběhl s ostatními před karavan, když uslyšel srdceryvné kňučení psa v posledním tažení.

„Vlítl mi přímo pod kola, neubrzdl jsem to,“ bránil se Otniel, který se pořád ještě nevzpamatoval z toho, co udělal.

„Nelži! Přejel jsi ho schválně! Nic ti neprovedl!“ Dvě malé Uziho dcery propukly v hlasité vzlyky. Uzi jim věnoval zdrcený pohled a pak se obrátil zpátky k Otnielovi. Z očí mu sršel hněv. „Nikdy bych nevěřil, že dojdeš až tak daleko, Otnieli. To se nezastavíš před ničím?“

Počáteční Otnielův šok postupně vystřídala zlost, která narůstala, čím víc ho Šimoni obviňoval. Nakonec se mu zahleděl zpřímá do očí a zeptal se: „Jak je to s tím hospodařením družstva, Uzi? Kam tečou peníze ze společné pokladny?“ Šimoni mu pohled opětoval, ale neřekl ani slovo. Jen vytáhl pistoli, nabil ji a jediným výstřelem ukončil psí trápení. „Jdeme,“ zavelel rodině, otočil se a zamířil domů. Nazítří se sbalil a pahorek v Samaří nadobro opustil. Ještě si stihl uplivnout a prohlásit, že Otniel a Chilik jsou „zlotřilejší než Kórach“.

A tak zůstaly na pahorku už jen dvě rodiny, které spojovala hluboká láska k zemi izraelské a také názor na povahu a způsob správy osady, avšak zoufale jim scházely finanční prostředky. Postupem času se však karta obrátila a usmálo se na ně štěstí. Tak jako má každý Izraelec, ať se usadí kdekoli, nárok na ozbrojenou ochranu a kolem jeho domova je vytyčena bezpečnostní zóna, kde se nesmí pohybovat žádní Arabové,

i tentokrát se po nějakém čase objevila armáda, aby chránila rodiny Asisových a Jisraeliových a tři prázdné karavany. A s armádou přišla i strážní budka, vodojem a generátor nesrovnatelně výkonnější, než byl ten malý, který jim předtím poskytla Židovská agentura. Otniel se obrátil na svého dobrého známého, brigádního velitele Gioru, a poprosil ho, jestli by pro něj ze starého kamarádství něco udělal – osadníkům by velice ulehčilo život, kdyby se mohli na generátor napojit a brát vodu z vodojemu. Giora na něj mrkl a pokývl: „Jasná věc, máš to mít.“

Oddělení Světové sionistické organizace pro osidlování Izraele se myšlenka zemědělského družstva zamlouvala – kdo by také mohl něco namítat proti chřestu, žampionům a vynikajícímu kozímu sýru a vůbec proti pionýrskému nadšení jako za starých časů? Úředníci z oddělení pro osidlování Izraele zpětně schválili rozšíření osady Maale Chermeš a Otnielův statek přičlenili do dohody o legalizaci nových sídel na Západním břehu, kde napříště figuroval pod názvem „Kozí farma Chermeš – jih“. Výměnou za to požadovali pouze vyklizení jednoho z karavanů, na což nakonec nedošlo, protože se do něj nastěhovala nová rodina, byť i ta po několika týdnech zase odešla.

A tak mohl státní podnik Amidar dodat osadníkům nové obytné buňky.

Což zase umožnilo izraelské poště otevřít nové výdejní místo.

Načež mohlo ministerstvo pro veřejnou infrastrukturu vydat pokyn odboru silniční správy, aby v době, kdy se v oblasti nepohybují inspektoři civilní správy, zajistil vyasfaltování alespoň části přístupové komunikace.

A ministerstvo zemědělství mohlo zapsat Otniela do evidence zemědělců a umožnit mu odběr vody k zavlažování za sníženou cenu.

A náměstek ministra financí pro rozpočet mohl dát bance Tfachot zelenou k poskytování hypoték na bytové jednotky v lokalitě, což s sebou automaticky neslo souhlas ministerstva bytové výstavby k vybudování infrastruktury, a bezpečnostní zóna bez Arabů tak mohla být opět rozšířena.

A organizace Amana, napojená na radikální osadnické hnutí Guš Emunim, mohla vstoupit do hry a chopit se iniciativy při určování kritérií pro zemědělské využití půdy.

Jednoho dne dokonce osada obdržela darem kombajn od německé křesťanské organizace, podporující myšlenku velkého Izraele.

Letecké snímky lokality, pořízené jistou levicovou nevládní organizací, vedly k řadě telefonátů z ministerstva obrany, ministerstva vnitra, ministerstva bytové výstavby a dokonce i ze samotného úřadu vlády. Kdo rozhodl o založení nové osady? Komu patří to území a o jaký typ vlastnictví se jedná? Jsou to pozemky ve státním vlastnictví, pozemky, na něž stát vznáší vlastnický nárok, nebo pozemky, jejichž status je předmětem přezkumu? Jde o soukromý pozemek,ylvlastněný z bezpečnostních důvodů, popřípadě o pozemek řádně odkoupený od palestinského majitele, či naopak je to soukromý palestinský pozemek, který řádně odkoupen nebyl? A pokud by skutečně šlo o soukromý pozemek v palestinském vlastnictví, jedná se o zemědělskou půdu, či nikoli? Je ten pozemek veden v katastrálních záznamech, existují o něm úřední záznamy z dob britského mandátu? A kdo vydal povolení, aby na něm vznikla nová osada? Byly dodrženy všechny předepsané úřední postupy, byl projekt nejprve předložen ke schválení příslušným orgánům, pod něž spadá územní plánování? A pakliže ano, získal všechna potřebná povolení? Čí jurisdikci nová osada podléhá? A co na to říká rozpočtový dozor? Jakého názoru je v této věci správce veřejného majetku? Co k tomu může říci koordinátor vládních aktivit na Západním břehu? A co si o věci myslí brigádní velitelé? Probíral to někdo se středoizraelským velitelstvím?

Otázky, samé otázky!

Všem se dostalo zdvořilého vysvětlení, že ona údajná „nová osada“ je ve skutečnosti pouhý zemědělský statek, spadající ne-li celý, tak z rozhodující části pod jurisdikci osady Maale Chermes; v podstatě se jedná o rozšíření už existující osady, k čemuž není zapotřebí svolení celostátních úřadů jako při založení osady nové, není tedy důvod k obavám. Nakonec kolem čeho se strhl takový humbuk? Otniel Asis chtěl všehovšudy jen pěstovat žampiony, chřest a rukolu, aby si je tihleti salonní telavivští levičáci mohli nakrájet do salátu anebo si je dát k večeři podušené v páře jako přílohu k lososu – prosím vás, s tímhle nám dejte svátek. Přesto byla nová osada zmíněna ve výroční zprávě mírového hnutí Šalom achšav

a objevila se i na interaktivní mapě zpravodajského serveru *Ha-arec*. Inspektorát civilní správy následně zakročil a vydal příkaz zastavit veškeré práce na výstavbě bytových jednotek.

Výsledkem byla záplava telefonátů od nových zájemců, kteří se o osadě dozvěděli a chtěli se ke zdejší komunitě připojit.

A vzápětí i povolení vydané náměstkem ministra obrany pro záležitosti osad, aby byly na místo dopraveny další dvě prefabrikované obytné buňky státního podniku Amidar.

Následoval finanční příspěvek od odboru pro rozvoj venkovských samospráv ministerstva bytové výstavby.

A schválení rozpočtových prostředků od oblastní rady.

A do osady se stěhovaly další rodiny, bezdětné páry i mladí jednotlivci – jedni proto, že milovali izraelskou zem, druzí proto, že chtěli žít v lůně přírody a stranou hlučné civilizace, a další přilákala vidina nízkých životních nákladů. Všechno probíhalo naprosto transparentně – záznamy ze schůzí, kde se rozhodovalo o rozdělení parcel, byly vyvěšeny na informační tabuli před synagogou všem na očích –, avšak žádné oficiální vyhlášení nezaznělo. Čas od času se vynořily zvěsti o chystaném vyklizení osady anebo zahrozil prstem některý úřad, avšak na pahorku dál přicházely na svět děti, vládlo zde pionýrské nadšení a osada Maale Chermeš III se utěšeně rozrůstala.

Tři přišli o polednách

...o čtyři roky později

Konvoj

Pahorek. Světlá vyprahlá zem, tichá a téměř pustá: okrová žlut, posetá tečkami skalisek a osamocených olivovníků, tu a tam záplaty svěžích podušek zeleně, která tu vyrašila po dešti. Úbočí protínala uzounká hrbolatá asfaltka, široká právě pro jeden vůz. Obytná buňka ukotvená na korbě nákladního auta zvolna stoupala a klesala po klikatící se cestě. Za ní netrpělivě popojížděl žlutý palestinský taxík se zelenou poznávací značkou. Hned za taxíkem se kodrcala staříčká zaprášená dodávka značky Renault Express, jejíž zadní sklo zdobily nálepky hlásající „Golanská brigáda se k vyhánění Židů nepropůjčí!“, „Hebron navěky náš“ a „Zločinci z Oslo patří před soud“. Za volantem seděl Otniel Asis, jehož tvář rámoval mohutný plnovous, na hlavě měl posazenou širokou kipu a zaprášený byl stejně jako jeho automobil. Vzadu trůnil v dětské autosedačce jeho nejmladší syn, dvouletý Šuv-El, a usedavě plakal, protože mu v ostré zatáčce vyklouzl z ruky sáček s krupkami a spadl na podlahu, kam na něj nedosáhl ani on, ani otec. Na pejzech, splývajících kolem jeho dětské tvářičky, mu ulpěly žluté drobky. Čtvrtým vozem tohoto nahodile poskládaného konvoje, který se onoho jitra utvořil na asfaltce plné výmolů uprostřed Judské pahorkatiny, byl vojenský džíp, v němž seděl velitel roty kapitán Omer Levkovič se svými vojáky.

Silnice se tu stáčela a začínala stoupat strmě vzhůru. Nákladní auto zařadilo nižší rychlost, motor zaskučel a jal se s řevem šplhat do kopce stejným tempem jako stádo koz, které mezitím lhostejně poskakovalo podél silnice. Taxikář cosi zamumlal arabsky, zatroubil a prudce vyrazil vpřed, aby v nebezpečném manévru nákladák předjel. Jakmile se však zařadil před něj, ozvala se tupá rána, zaskřípění pryže vláčené po asfaltu a řidičovo zaklení – píchlá pneumatika. Taxík zastavil a zablokoval cestu vozidlům za sebou. Vystoupil z něj Jeff McKinley, jeruzalémský dopisovatel deníku *Washington Post*, toho času na cestě za vlivným ministrem izraelské vlády, který mu přislíbil rozhovor ve svém domě v jedné z osad šest kilometrů odsud. McKinley pohlédl na hodinky a setřel si krůpěje potu z čela. Večer předtím mu otec líčil, jak

ve Virginii napadl sníh, a tady se z něj už v únoru pot jen leje. Za deset minut ho má přijmout ministr ve své rezidenci. Není čas zdržovat se čekáním, až taxikář vymění kolo. Podal řidiči padesátišekelovou bankovku a vykročil k místu o pár desítek metrů dál, které se mu jevilo příhodné k tomu, aby si mohl mávnout na projíždějící auto.

Jako by nestačilo, že je zpocený, tlačí ho čas a sotva popadá dech, což svědčilo o odstrašujícím stavu jeho fyzické kondice i naléhavé potřebě shodit pár nadbytečných kil, ke všemu spatřil na tom místě u silnice muže, který tam už stál a vyhlížel ochotného řidiče či volný taxík. Na sobě měl drahý oblek, paže složené na prsou a u nohou mu stál velký kufr. V širokém úsměvu odhalil McKinleymu svůj bělostný chrup a promluvil na něj v hebrejštině, z níž ovšem McKinley nerozuměl ani slovo.

Ještě než McKinley došel na místo vhodné ke stopování, kamion s karavanem na korbě objel stojící taxík, poté následoval jeho příkladu zaprášený renault a nakonec i vojenský džíp. Renault zablikal a sjel ke krajnici.

„Zdravím vás, bratři Židé!“ zvolal od volantu Otniel Asis.

„Kam byste nás mohl hodit?“ zeptal se řidiče muž s kufrem.

„Do Maale Chermeš III,“ odpověděl Otniel Asis, pohledem si přeměřil tmavomodré elegantní sako a poté pohlédl stopaři do očí, v nichž spatřil unavený výraz.

„No tak to je paráda,“ zahalekal stopař a zvedl z rozpáleného asfaltu těžký kufr.

„Jen kdybyste byl tak laskav, milý příteli,“ oslovil ho řidič za volantem, „a podal klukovi ty křupky, co mu spadly na zem.“

Pak se Otniel obrátil na Američana. „A co vy, mladý muži?“ otázal se.

„Can you get me anywhere near Yeshua, where minister Kaufmann lives?“ zeptal se McKinley.

„What?“ opáčil Otniel.

„Settlement?“ zkusil to McKinley jednodušeji, když se ukázalo, že ani zopakování původní otázky nepomůže.

„Settlement, settlement, yes!“ odvětil Otniel s úsměvem. „Please, please!“

McKinley se ovšem ve zdejších končinách nevyznal a uniklo mu, že se na okolních pahorcích rozkládá jak osada Maale Chermeš a její dvě odnože s čísly II a III, tak i o něco dál Givat Ester a až za ní její dceřiné osady Sde Gavriel a Ješua, kde bydlí pan ministr. A tak se nic netuše vmáčkl na zadní sedadlo vedle chlapěčka.

Konvoj odbočil na vedlejší silnici – karavan na korbě nákladáku, velitel roty se svou skvadrou v džípu, zaprášená dodávka a v ní osadník s dítětem a dvěma stopaři, Američanem a Izraelcem. Tahle asfaltka byla ještě užší a příkřejší než ta předchozí, a tak dvěma menším autům opět nezbývalo než šinout se vzhůru šnečím tempem, které určoval veliký kamion v čele. Šedozelené oči kapitána Omera Levkoviče se upíraly k zadní části karavanu a prozrazovaly jistou obavu, že mobilní příbytek sklouzne z korby a zřítí se přímo na auta jedoucí za ním. Mrkl na hodinky a pak sklouzl pohledem ke zpětnému zrcátku.

„Človče, vy jste mi nějaký povědomý. Neznáme se my dva odněkud?“ obrátil se Otniel na stopaře vládnoucího hebrejštinou. Muž se dlouze zahleděl na řidičovu mohutnou hlavu se širokou kipou posazenou na temeni.

„Nevím... Tam u vás bydlí můj brácha. Ale vypadáme každý jinak,“ odpověděl.

Otniel znovu pohlédl na černovlasého pasažéra a pak obrátil zrak zpátky k silnici před sebou. „Gabi Kupper,“ zkusil mu stopař pomoci. „Znáte?“

Řidič sraštil čelo.

„Nikdo takový u nás není. Máme tam jednoho Gabriela. Gabriel Nechuštan. Svatý muž, hotový anděl. Dělá u mě na farmě.“

„Nechuštan?“ zopakoval Roni Kupper. Teď sraštil čelo zase on.

Americký novinář pohlédl nervózně na hodinky.

Když konvoj překonal pomalé stoupání, objevila se před ním brána do osady Maale Chermeš I. Trojice vozů vjela dovnitř, na kruhovém objezdu zabočila doprava, projela osadou s dlážděnými ulicemi a pěknými kamennými domky a minula hospodářské budovy na okraji – vinařství, koňský statek, pilu. Zamířila dál po holých stránkách pahorku, až se před ní objevily karavany pobočné osady Maale Chermeš II,

za níž končila asfaltová silnice a dál vedla už jen prašná cesta, která klesala dolů do vádí a odsud zase šplhala vzhůru po protějším svahu.

„Tati, ham ham není,“ oznámil Šuv-El otci, že dojedl křupky. Kabinou řidiče se šířil nasládlý zápach.

„Copak, chlapče, nepokakal ses nám?“ zeptal se otec syna.

„No ty vole,“ zamumlal Roni Kupper. „Kde to vůbec jsme?“

Jeff McKinley cítil, jak se mu zvedá žaludek.

Kola aut zvířila žlutavý prach, který v kotoučích stoupal k jiskřivé zimní obloze, a za několika zákrutami se před nimi zjevil nejprve vodojem s hrubě načmáranou Davidovou hvězdou, hned za ním pak vojenská strážní věž a nakonec jedenáct karavanů nové osady, rozestých kolem silnice, která se stáčela a vracela zpět k bráně. U vjezdu do osady stál na stráží voják Joni se samopalem na zádech a vítal příchozí mladistvým úsměvem, skrytý za slunečními brýlemi značky Ray-Ban.

Před návštěvníky se otevřel výhled na panensky nedotčenou krajinu: do dálky se před nimi prostírala Judská poušť v celé své nádheře, její zářivé pahorky čnily k nebi, kdesi dole u jejich úpatí se třpytilo Mrtvé moře a v dáli za ním se rýsovalo pohoří Moabu a Edomu. O něco blíže byly vidět rozesté skvrnky vesnic a osad, opodál pak oseknutý vrcholek Herodeia a zástavba většího palestinského města, z něhož část zakrýval lem obrovité šedé betonové zdi jako dárek v balicím papíru, který nesmíte rozbalit.

Hned za vjezdem do osady stála improvizovaná velká cedule a na ní se skvěl nápis v hebrejštině a v angličtině, vyvedený poněkud dětským písmem: *Vítejte v Maale Chermes III.*

Ceremonie

Když Renault Express dojel na místo, zeptal se Jeff McKinley anglicky, kde najde dům ministra Kaufmanna. Otaniel mu gestem naznačil, ať chvíli vyčká, a křikl směrem k domovu: „Ráchel! Seber děti a pojďte, za chvíli nám to začíná!“ A pak se otočil k McKinleymu a s těžkým hebrejským přízvukem prohlásil: „You come with us – we have American guy.“

A tak Jeff McKinley následoval Otniela a Ráchel Asisovy a jejich šest dětí různého věku k novému hřišti osady Maale Chermeš III, kde už bylo živo. Dorazili všichni místní, postávali tu i čestní hosté a slibovaný Američan Josh ochotně McKinleymu vysvětlil, že ministr Kaufmann bydlí v osadě Ješua přes údolí, na protější straně vádí. Je odsud vidět i jeho vila, ten dům s taškovou střechou, ukázal na ni prstem, vzdušnou čarou je to sotva kilometr, ovšem autem po silnici to vydá na pěkných pár kilometrů. McKinley pohlédl na hodinky a pochopil, jak velké už má zpoždění, vytáhl z kapsy mobil a zavolal asistentovi ministra, vyložil mu, k jakému došlo nedorozumění, a požádal o přeložení schůzky na pozdější hodinu, avšak vyslechl si zamítavou odpověď, pan ministr musí být už za hodinu v Jeruzalémě a krom toho je na nedochvilnost vysloveně alergický. McKinley se ještě jednou hluboce omluvil a zavěsil, pak zvedl oči a bloumal pohledem po shromáždění, až se překvapeně zarazil u vzrostlého muže s impozantním břichem a hustým, pečlivě vyčesaným obočím. Obrátil se k Joshovi a zeptal se: „Není tamhleto náhodou Sheldon Mamelstein?“

Dětské hřiště působilo dojmem, jako by ho sem shůry snesla ruka obrovitého božstva z Monty Pythonova létajícího cirkusu, nebo snad jako končetina zámožného a pěstěného Newyorčana, implantovaná do těla zuboženého beduínského pastevce: obdélník zeleného trávníku o velikosti basketbalového hřiště, pár důkladně promazaných dřevěných houpaček, které se pohybovaly hladce a bez sebemenšího zavržení, členitá prolézačka se skluzavkami a tři menší zvířátka na pružinách, na něž mohly děti vylézt a pohoupat se – jedno znázorňovalo mořského koníka, druhé slepici a třetí, které do zdejší scenérie zapadalo asi nejlépe, mělo podobu velblouda.

Tohle hřiště v samém středu osady Maale Chermeš III budovali dělníci už několik týdnů – zarovnávali terén, pokládali trávníkové koberce, montovali prolézačky a hrací prvky, dokonce sem umístili i odpadkové koše a připevnili vývěsní tabuli, jak se sluší a patří pro nový veřejný prostor – a právě dnes přípravy vyvrcholily slavnostním otevřením nového hřiště za účasti hlavního sponzora, pana Sheldona Mamelsteina

z New Jersey, dále poslance Knesetu a horlivého příznivce osadnického projektu Uriela Cura a několika komunálních politiků.

Do mikrofonu zafoukal studený vítr, jehož šelestění se přeneslo do dvou reproduktorů a odtud do chladného vzduchu na prostranství hřiště. Tam už postávala většina místních i přespolních, celkem asi čtyři desítky lidí. Mezi prolézačkami pobíhaly děti, dokud je rodiče nechytí do náručí a neposadí do kočárků nebo na trávník, aby si mohli v klidu vyslechnout řečníky.

„Není tomu tak dávno, sotva pět let,“ zahájil svůj proslov poslanec Uriel Cur, „kdy na tomto místě nebylo zhora nic – jen kamení, bodláčí a divá zvěř.“ Vedle něj stál na pódiu hlavní sponzor Sheldon Mamelstein s hlavou nakloněnou k Joshovi, rusovlasému mladíkovi s plnovousem, rodákovi z Brooklynu, který mu šeptem do ucha simultánně tlumočil řečnickova slova.

„Nyní, v měsíci švat roku 5769, zde stojíme a obdivně se skláníme před výsledky vaší pracovitosti a píce, před vaší příkladnou houževnatostí, před vším, co jste zde v potu tváře vlastníma rukama vybudovali, před vaší oddaností hodnotám pionýrského osidlování a nezdolnou vírou ve svatost této země, s níž jste vy, drazí obyvatelé Maale Chermeš III, vystavěli tuto osadu, jež je ozdobou a pýchou naší vlasti...“

Poslanec Cur se odmlčel, aby nabral dech. V mikrofonu hvízdaly poryvy větru a nesly se ozvěnou přes pahorek. Sheldon Mamelstein zvedl hlavu a podrbal se na zátylku. Těhotné ženy a omladina přenesly váhu z jedné nohy na druhou. Děti se začaly ptát, jestli už můžou na houpačky a skluzavky. Rodiče je ujistili, že za chvíli. A kapitán Omer Levkovič si pomyslel, co to blábolí o švatu 5769? To nemůže normálně říct únor 2009?

Po poslanci Curovi proneslo pár děkvných slov ještě několik dalších funkcionářů a nakonec se za mikrofon postavil sám hlavní sponzor Sheldon Mamelstein, jehož projev Josh přetlumočil do jednoduché hebrejštiny s těžkým americkým přízvukem. Obecenstvo Mamelsteina odměnilo řídkým potleskem.

Nakonec byl Mamelstein vyzván, aby se zhostil čestného úkolu odhalení pamětní desky, která nesla jeho jméno a datum otevření hřiště. S grácií přešel hrubku v přepisu svého jména do latinky – jak bývá v Izraeli zvykem, přepsali jeho jméno jako MAMELSHTEIN – a nechal se vyfotografovat s poslancem Urielem Curem, s osadníky a několika dětmi před pamětní deskou. Tím byla oficiální ceremonie uzavřena. Děti se s jásotem vrhly na nové prolézačky. Rodiče na ně volali: „Dávej pozor! Ať nespadneš!“ Ženy se navzájem svěřovaly se strastmi a radostmi těhotenství, vyměňovaly si doporučení na dobré víno ke kidušim a sdělovaly si novinky ze školy v osadě Maale Chermeš I. Otcové klábosili o Chilikově doktorátu, o Volvu S80, v němž přijel poslanec Cur, a o tom, že Faríd ze sousední arabské vesnice Harmiš nabízí výměnu hlavy motoru za poloviční cenu. Zanedlouho se volným krokem odeberou k večerní modlitbě v provizorní synagoze dole u kruhového objezdu, před nějž kdosi upevnil příslušnou dopravní značku. Poslanec Cur hovořil se Sheldonem Mamelsteinem a pokoušel se s ním domluvit schůzku. Otniel nabídl VIP hostům krátkou prohlídku osady. Poslanec pohlédl na hodinky, zamumlal „ale ne“, zastrčil si do ucha bezdrátové sluchátko a spěchal se rozloučit, několika lidem potřásl rukou, dalším zamával a nastoupil do služebního automobilu. A poté co všichni doprovodili pohledem Volvo S80, mizející v dálce, otočili se a s překvapením zjistili, že dole na svahu horského hřebene se právě za notného rámusu, křiku a opatrného manévrování snášejí z korby kamionu na zem nový karavan, a v duchu se podivili, jak se tam ten kamion dostal, či je a jak to, že se tu objevil zrovna dnes, ale než se stihli řidiče na cokoli zeptat, vyhoupl se zpátky do kabiny a odjel.

Prohlídka

Skupinu návštěvníků provedl po osadě Otniel Asis, její nejstarší a nejzasloužilejší obyvatel, ještě v pracovních botách a špinavém triku, které si od rána nestačil převléknout, a Chilik Jisraeli, který se pro tu příležitost oblékl do slušivé kostkované košile a pečlivě si ulízl vlasy. V čele

průvodu s nimi šel také Natan Eliav, tajemník obecního úřadu mateřské osady Maale Chermeš. Výklad tlumočil americkému milionáři a jeho doprovodu rusovlasý Josh. Po jejich boku kráčel velitel rotý kapitán Omer, který přijel s Otnielem a Natanem „probrat jistou neodkladnou záležitost“, a Otniel mu slíbil, že se mu bude věnovat, hned co provede váženého hosta z Ameriky po osadě a ukáže mu, čím se pyšní. Ke skupince se připojil i novinář Jeff McKinley z deníku *Washington Post*. Nikdo mu nevěnoval zvláštní pozornost – osadníci měli za to, že patří k Mamelsteinovu doprovodu, a Mamelsteinovi lidé ho považovali za místního. Jako poslední se jim v patách vlekl hlouček znuděných dětí.

Delegace prošla nevelikou osadou: vinice, planě rostoucí opuncie, záhony květin, synagoga zřízená v jednom z karavanů, kozí chlév a pole, na nichž Otniel Asis pěstoval svou biozeleninu. Mezi dvorky a karavany se povalovalo všelijaké harampádí – rámy bicyklů s chybějícími koly, pohozený běžecký trenážér, vrak peugeotu stočtyřky, na jehož zadním skle byly dosud vidět nálepky s nápisy *Chci Begina za premiéra* a *Všemohoucí Bože, milujeme tě*, staré gauče, ledničky a srolované koberce. A kolem dokola se prostírala všudypřítomná příroda, majestátní, vznešená a panensky nedotčená, která jako by křičela, šeptala, zpívala v němém nápěvu: Toto je poušť. Toto je biblická krajina. Zde leží prapočátek světa.

„A ten báječný vzduch!“ pronesl Sheldon Mamelstein a nadechl se z plných plic. Slunce už zapadlo za obzor a v soumrácném světle připadala okolní poušť návštěvníkům jako měsíční krajina. Takhle nějak mohl vypadat svět v okamžiku stvoření, jako by vesmír při svém zrodu znehybněl a zamrzl v čase. „Nemám slov,“ vydechl uznale Sheldon Mamelstein a jeho doprovod zůstal stát před tou nádherou v němém úžasu.

Mamelstein se náhle zarazil a ohromeně ukázal před sebe: „Velbloud!“

„Ano, přesněji řečeno velbloudice,“ opravil ho Otniel a Josh se zapotil, než našel v angličtině vhodný ekvivalent.

„Ta patří některé ze zdejších rodin?“

„Sasonům,“ odtušil Otniel a dál to nerozváděl. Místo toho řekl: „A tady už je náš dům, račte prosím dál, zvu vás na kávu.“

Rodina Asisových obývala jednoduchý karavan, tentýž, který jim před lety pomohl šikovný sváčeč spojit se strážní budkou a k němuž později přibyl ještě i obytný kontejner, přistavěla se dřevěná veranda a část zdi byla obložena jeruzalémským kamenem – poslepovaná všeho- chuť, tvořící dohromady něco přes sedmdesát metrů obytné plochy. V jedné domácnosti se tu tísnilo osm hlav: Otniel, jeho žena Ráchel a šest dětí ve věku od dvou do šestnácti let – nejstarší Gitit, dvojčata Jakir a Dvora, Chananjáš, Emuna a malý Šuv-El. Uvnitř vládl obvyklý nepořádek, rozházené hračky a dětské knížky, nesourodá sbírka ná- bytku, který dali za ta léta dohromady, něco získali darem a pár kousků našli na chodníku ve městě, kde je někdo coby nepotřebné odložil, a knihovna plná náboženské literatury o judaismu, stojící na mírně zvlňené, místy oprýskané podlaze. Velká okna karavanu i veranda na- bízely výhled na vyprahlé pouštní pahorky a opodál se rýsovalo něko- lik domů přilehlé arabské vesnice Harmíš.

Vnitřek domu se vzápětí naplnil tak, že tam nebylo skoro k hnutí. Ráchel přinesla hostům kávu a závin. Slunce zapadlo za obzor, od podla- hy stoupal chlad a rozehřátá elektrická kamínka sálala na plný výkon. Ve volném prostoru pod karavanem kvílela meluzína, jak se vítr prohá- něl mezi uskladeným pracovním nářadím. Tam, kde zdi nebyly oblo- žené jeruzalémským kamenem, neposkytovaly sádrokartonové stěny ka- ravanu dostatečnou teplotní ani zvukovou izolaci.

„Je ta osada legální?“ zeptal se Mamelstein.

Otniel si vyměnil pohled s Chilikem, usmál se pod vousy a prohlá- sil: „Všechny osady jsou legální, poněvadž všechny vznikly s vědomím vlády a s jejím souhlasem. My patříme samosprávně pod obec Maale Chermeš.“ Mávl rukou směrem k mateřské osadě. „Nehledě na to,“ po- kračoval zasloužilý osadník, „že Maale Chermeš III ani dost dobře ile- gální být nemůže.“

Milionář se zasmál a jeho podřízení ho úslužně následovali. Otniel znal Sheldona Mamelsteina a věděl, jaké názory zastává. Současně však chápal, že si člověk jeho postavení nemůže dovolit být spojován s něčím, co by si někdo mohl vyložit jako porušení zákona. „Jak to mys- líte, že nemůže být ilegální?“

„Naše osada nemůže být ilegální, poněvadž podle záznamů ministerstva obrany byla před několika lety evakuována. Tím pádem z úředního hlediska neexistuje. Zato tu máme prosperující farmu, která se těší ochraně armády.“

Mamelstein nadzdvihl obočí a zalétl pohledem na verandu, kde stál důstojník a vojačka, oba pohroužení do esemeskování na svých mobilech. Pak mu obočí pokleslo a rty se roztáhly do úsměvu.

„Copak sem armádu neposlalo ministerstvo obrany?“ podivil se jeden z poradců.

„Jistě, a co má být? Ministerstvo obrany tahle osada nezajímá, pro ně neexistuje, byla vyklizená. Jediné, co je zajímavé, je přítomnost židovských obyvatel, kvůli nimž tu zřídili základnu a poslali sem vojáky.“ Pohlédl směrem ke kapitánu Omerovi, který byl zrovna zabráný do telefonního hovoru. „Oddělení Světové sionistické organizace pro osidlování Izraele zajistilo, aby tu byla zřízena zemědělská farma. K tomu není zapotřebí povolení celostátních úřadů. Taký nám přes civilní správu zajistili generátor a armáda nám poskytla přístup k pitné vodě. Ministerstvo bytové výstavby nám prostřednictvím podniku Amidar dodalo většinu karavanů. Zkrátka levá ruka neví, co dělá pravá. Naštěstí pro nás.“ Otniel se usmíval, zatímco Josh překládal jeho slova do angličtiny. Také na Chilikově tváři se objevil úsměv, pak usrkl ze své instantní kávy a opatrně postavil šálek zpátky na stůl.

Když vyšli před dům, milionář si zblízka prohlédl místa, kde byla spodní část zdi karavanu obložena jeruzalémským kamenem, a udiveně zavrtěl hlavou. Kapitán Omer se znovu pokusil sdělit Otnielovi, co má na srdci. „Za pět minut jsem u vás, vždyť vidíte, že už to taky chceme mít z krku,“ utrl se na něj Otniel.

Prošli kolem strážní věže a vodojemu a zamířili zpátky k dětskému hřišti, zářícímu novotou. „A co se to děje tamhle?“ zeptal se najednou bohatý mecenáš a ukázal prstem směrem k jednomu z příbytků. Všichni pohlédli směrem ke karavanu obývanému Eleazarem a Žeňou Freudovými, který se teď trásl jako pacient postižený Parkinsonovou chorobou, zachvíval se a poskakoval proti obloze zalité červánky.

„Ach tak,“ pochopil Otniel Asis. „Zde je zapotřebí vědět, že když se karavan takhle natřásá a všechno uvnitř řinčí a padá, neznamená to zemětřesení, nýbrž jen puštěnou pračku!“ Jakmile k uším Sheldona Mamelsteina dolehl překlad, propukl milionář v hurónský smích, který vzápětí nakazil všechny okolo. Dokonce i na rtech důstojníka izraelské armády pohrával úsměv. „Tohle až uslyší Norma,“ zahýkal Američan a se smíchem se plácal do stehén.

Následovalo obřadné rozloučení, děkování, objímání, tisknutí rukou a polibky na tvář, načež hosté nasedli do automobilů a zmizeli v oblacích zvířeného prachu. Dopisovatel deníku *Washington Post* se nenápadně vytratil a zamířil pěšky k branám osady. Původně měl v úmyslu požádat někoho z Mamelsteinova doprovodu, jestli by se nemohl svézt zpátky s nimi, ale nakonec dospěl k závěru, že bude lepší nikomu neprozrazovat, co je zač.

„Nuže, příteli,“ obrátil se teď Otniel ke kapitánu Omeru Levkovičovi, „teď nám můžete povědět, co máte na srdci, že to nemohlo počkat.“ Osadníkovy oči se střetly s unylým pohledem světlolasého důstojníka.

Omer otevřel složku papírů, kterou nesl v podpaží. „Tohle je pro vás,“ podal Otnielovi úřední listinu. „Demarkační vyhláška vydaná stredoizraelským velitelstvím armády.“

„Demarkační vyhláška? To jsou mi věci.“ Otniel si podezřívavě prohlížel dokument.

„Co to je?“ přidal se Chilik a nakoukl Otnielovi přes rameno.

„Demarkační vyhláška,“ zopakoval velitel rotý a pokračoval, jako by těm dvěma protřelým osadníkům četl myšlenky. „Kdepak pozastavení ilegální výstavby. Kdepak civilní správa anebo příkaz k demolici jednotlivých staveb. Sami nejlíp víte, že různé demoliční výměry visí nad vašimi karavany už léta, ale nikdo s tím nic nedělá, protože je každému jasné, že byste si hned nechali přivést karavany nové. A proto velitelství přišlo s demarkační vyhláškou. Evakuovat se musí celá oblast, pryč musí nejen stavby, ale i obyvatelé s veškerým movitým a nemovitým majetkem. A samozřejmě všechny domy se musí zbourat. Tak co, pořád si myslíte, že levá ruka neví, co dělá pravá?“

Otniel se pustil do čtení:

Do osmi dnů od zveřejnění této vyhlášky jsou všechny osoby zdržující se v dotčené lokalitě povinny neprodleně ji opustit. Se zveřejněním této vyhlášky vstupuje v okamžitou platnost zákaz veškeré stavební činnosti ve vymezené oblasti, dále pak zákaz vstupu nepovolaným osobám a zákaz dovozu materiálu a dalšího vybavení za účelem stavebních prací.

Rozkaz byl podepsán náčelníkem středoizraelského velitelství a připojena k němu byla i mapka vymezující přesně demarkační oblast – celé území osady Maale Chermeš III včetně zemědělské půdy.

Otniel dočetl a vrhl na Omera pohled plný zášti. „Vy zas děláte brykule. No nevádí. Podáme stížnost k vojenskému odvolacímu soudu, a jestli nepochodíme tam, poženeme to k Nejvyššímu soudu, a pokud i tam prohrájeme, počkáme dva roky, až vyprší platnost téhle vyhlášky, Bůh nám pomáhej. Přece nás nechcete odvléct násilím, nemám pravdu?“

Hledal v Omerově tváři náznak úsměvu nebo povzbudivý pohled, ale nic takového tam neviděl. Namísto toho se mu v očích objevila jiskřička zvědavosti a ze rtů mu vyklouzla opatrná otázka: „Co jsou to brykule?“

Otniel se zhluboka nadechl a s povzdychem si odfrkl. „Potíže,“ utrousil a přitom vytukával na mobilu číslo na předsedu oblastní rady.

„Hodně štěstí a šabat šalom,“ odpověděl velitel roty, mávl na řidiče, aby nastartoval, a nasedl do džípu. Zastavil se u brány, kde voják držel stráž. „Joni, vezmi tyhle letáky a rozvěš je po všech domech v osadě,“ a podal mu štos papírů s vtištěným textem demarkační vyhlášky.

Pokynul americkému novináři, který stál opodál se zdviženým palcem, aby si nasedl, a zmizel za zákrutou silnice, klesající do větrného soumraku. Voják Joni odlepil zrak od vzdalujícího se džípu, pohlédl na letáky a zavřel bránu.

Roni Kupper se slavnostního otevření nového hřiště neúčastnil. Když ho Otniel vysadil u domku, kde prý bydlí „jediný Gabriel v celé osadě“, vytáhl ze zavazadlového prostoru dodávky kufr na kolečkách a drncal s ním ještě pár metrů po hrbolaté asfaltce. Prošel brankou a pokračoval kolem zažloutlé zahrádky ke dveřím karavanu, na nichž se skvěla cedule sdělující návštěvníkům: VÍTEJ, KDO PŘICHÁZÍŠ. Dveře nebyly zamčené. „Gabi? Gabi!“ zavolal dovnitř a rozhlédl se po karavanu. Pak nasál chřípím vzduch a zavěřil – vznášel se tu podivný zatuchlý zápach. Zrak mu padl na černou skvrnu v rohu. Odtáhl kufr do místnosti napravo, sloužící podle všeho jako obývací pokoj, a svalil se na vyvýšenou matraci, která tu byla místo gauče. Zíral do stropu a vdechoval čerstvý vzduch, který sem proudil z jakési neviditelné škvíry. Na chvíli zavřel oči, zase je otevřel a obrátil zrak k jednoduché knihovně. Klouzal pohledem po hřbetech knih a snažil se rozluštit jejich tituly. Samé svaté spisy v červených vazbách, ve kterých se za mák nevyznal: *Zohar*, *Šulchan aruch*, soubor naučení a kázání rabiho Nachmana z Braclavi, Maimonidův *Průvodce zbloudilých*, *Sefer ha-midot*, *Kniha světél* od rabiho Isaaka Kooka. „Gabi?“ zavolal. Zdálo se mu, že slyší někoho přicházet, ale nikdo neodpověděl.

Gabriel odešel na slavnostní otevření hřiště, odtamtud pokračoval do synagogy na odpolední modlitbu a pak se zdržel s ostatními na kus řeči. Až když se navečer vrátil domů, našel ke svému notnému údivu v obýváku obrovský kufr, zabírající téměř čtvrtinu místnosti, a na gauči rozvaleného staršího bratra, který hlasitě chrápal a po tváři obrácené ke stropu se mu rozléval pokojný rybí výraz. Gabi se na bratra mlčky zadíval. Pozoroval jeho stoupající a klesající hrud a rty, které se zachvěly při každém chrčivém výdechu. Jeho paže, překřížené na prsou a spočívající v absolutním klidu, jeho široká chodidla v kdysi bílých sportovních ponožkách s patami tak prodřenými, až se v tkanině jasně rýsovala vazba. Pak mu pohled sklouzl zpátky ke kufru. Roni, bratříčku. Usmál se na něj a opatrně ho pošimral na nose. Roni odpověděl ryčným zachrápáním.

Gabi se odebral do kuchyně a postavil na čaj. Rozsvítil. Teď si v klidu vypije čaj, pak přichystá oběma večeri a odříká večerní modlitbu. Zapnul rychlovarnou konvici, která po několika vteřinách zareagovala hučením, postupně sílícím a přecházejícím do hrkavého bublání, až nakonec s cvaknutím odskočil spínač. Gabi vložil do skleněného šálku s jemným uchem sáček čaje značky Wissotzky, zamíchal cukr, lžička zacinkala o skleněné stěny.

„Udělej mi taky, dám si s tebou,“ ozvalo se z obýváku ochraptěle.

„Už to nesu.“ Gabi vešel do obýváku a postavil na policičku vedle Roniho hlavy skleněný šálek, u jehož dna se dosud rozpouštěly krystalky cukru. „Čaj,“ dodal na vysvětlenou a uvelebil se v křesílku naproti němu. Zamumlal požehnání Tomu, jenž svým slovem stvořil všechny pokrmy, párkrát do vroucího čaje zafoukal a pak opatrně usrkl. „Tak tě tu vítám, brácho. Dlouho ses neukázal.“

Roni se posadil a protáhl se ve snaze setrást rozespalost a únavu, způsobenou změnou časového pásma. „Uááááá,“ zívá nahlas.

Vzal čaj a hlučně z něj usrkl. „Přeslazeněj,“ podotkl.

Pohlédl na bratra, který se dál usmíval. „Potřeboval bych se tady na nějakej čas zašít.“

„To mi došlo. Podle toho kufru.“

„Jasně.“ Oba dál mlčky popíjeli čaj. Co to má na hlavě za širokou bílou kipu se střapcem? přemítal Roni. Vousy má pořád stejně rozčuchané, ale trochu mu povyrostly, a ty pejzy – takové se snad nosí jen v ultraortodoxní čtvrti Mea Šearim, ne? V duchu však musel uznat, že nový vzhled bratrovi sluší, zbožnost padla jeho hubené postavě jako ulitá, ladila se zasněným leskem v jeho hnědých očích i s jeho světlou pletí. Z obou bratrů odjakživa vypadal jako správný chlapík z kibucu spíš Roni, byl opálený a silný a z očí mu číselo sebevědomí, ale i jistá lehkovážnost, jako by mu tam neustále pohrávala jiskřička šibalství.

„Neměl bys k tomu třeba nějaký sušenky?“

Gabi pohlédl ke kuchyni, ale zbytečně. Sušenky neměl.

Mlčení se prohloubilo, jen občas ho přerušilo usrknutí čaje. Nakonec se Gabi na bratra dlouze zahleděl. „Co s tebou bylo?“ zeptal se. „Naposléd jsme spolu mluvili na tvoje čtyřicátiny. Řekl jsi mi do telefonu,

že máš moc práce a že se ozveš večer, ale pak už jsi nezavolał. Půl roku ticho. A předtím jsme spolu mluvili na tvoje narozeniny o rok dřív. Co že nejsi v Americe?“

Roni vstal z gauče a vyhlédl z okna. Pod karavanem hvízdal vítr. „Ten výhled odsud je božskej, člověče. To se musí nechat.“ Otočil se a zadíval se na bratra. „A co je novýho u tebe, jak jde život? Ten chlápек, co mě svezl, říkal, že jseš svatej muž, prej hotovej anděl.“

Gabi se zasmál. „Chválabohu, nemůžu si stěžovat. Mám se skvěle.“

„Skvěle? Co je tady tak skvělýho?“

„Všechno. Jsem rád, že tu jsem.“

„A můžu tady u tebe zůstat? Jestli se máš skvěle, neznamená to třeba, že máš nějakou ženskou?“

„Čili podle tebe když se má člověk skvěle, musí v tom být ženská.“

„Jen se ptám, jestli u tebe můžu nějakou dobu bydlet.“

„Můžeš tu zůstat, jak dlouho budeš chtít.“

„Tak co se mračíš? Copak je takovej problém poskytnout vlastnímu bratrovi střechu nad hlavou?“

„Já se nemračím.“

Roni vyšel z malého obývacího do předsíně uprostřed karavanu. „Kde tady máš záchod?“

Gabi zůstal sedět v křesílku, obyčejném dřevěném kusu nábytku ze sedmdesátých let s prodřeným čalouněním – veškeré vybavení karavanu posbíral během let v ulicích Jeruzaléma, kde ho lidé odložili jako nepotřebný –, a pil čaj. Slyšel, jak vodopád bratrovy moči crčí přímo do vody v záchodové míse; Roni neměl ve zvyku zamířit při močení proud ke keramickým stěnám toalety, aby nedělal takový hluk. Gabi zavřel oči.

„Nemrač se,“ zopakoval rezolutně Roni, když se vrátil ze záchodu. Vzal šálek čaje a podržel ho před sebou. „Já jsem tě nikdy v louži nenechal, když jsi ode mě něco potřeboval.“

„Já se nemračím,“ odpověděl klidně Gabi. „Ale jak jsi mohl vědět, jestli náhodou něco nepotřebuju, když ses mi celý ty roky ani neozval?“ Karavan se náhle ponořil do hluboké tmy. Gabi vstal a vyhlédl z okna. „Zase vypadl generátor,“ řekl. „Ještě že tentokrát za to nemůže moje

rychlovarná konvice. Takhle aspoň máme uvařený čaj, než to zase nahodí.“

„Jdu se trochu provětrat,“ oznámil Roni. Tápatě zamířil ke dveřím, ale když míjel bratra, najednou se zastavil, ohlédl se, pak rozpřáhl paže a řekl: „Pojď ke mně, ať tě obejmú.“ Ale bylo to objetí trochu moc krátké a toporné, a ačkoli si v té tmě neviděli do tváře, Gabiho výraz zřejmě prozrazoval jistou odměřenost a Roniho úsměv byl poněkud strojený. „Jsem rád, že jsi přijel,“ prohlásil mladší z obou bratrů, když se vyprosíl z objetí. Roni neodpověděl. Vyšel ven a praskl za sebou dveřmi, až se celý karavan zachvěl. Gabi se rozhodl, že večerní modlitbu odrecituje doma.

Noc

Karavany v osadě potemněly. Celý pahorek se pohroužil do tmy. Hluboké ticho, černočerná noc, zvuky doléhající sem z arabské vesnice – všechno bylo tak jiné než jeho život v posledních letech, přesto to v jeho nitru zahrálo na důvěrně známou strunu, snad že mu to připomnělo dětství v kibucu. Na Roniho dolehla únava z dlouhé cesty a změny časového pásma.

Z okraje osady se ozývalo drnkání na kytaru. Tklivá, pomalá píseň se nesla nádhernou nocí. Ronimu připadalo, že ji slyší blíž a blíž. Tu a tam míjel osadníky a poznal mezi nimi i známou tvář muže, který ho to dopoledne svezl, stál na zápraží svého domu a vedle něj zamklý chlapec se zelenou kípou a tváří posetou bedary. „Dobrá večer,“ pozdravil je Roni.

Otniel Asis se usmál. „Tak co, našel jste svého bratra, toho svatého muže? Byl to on?“

„Jo, jo. Díky.“

„Jdeme omrknout ten generátor. Už má taky nejlepší léta za sebou. Nepřidáte se? Každá pomocná ruka bude dobrá.“ Roni Kupper následoval Otniela a jeho syna Jakira k bráně osady. Voják Joni už tam byl a svítil baterkou, další voják generátor nahodil prudkým škubnutím za lanko. „Jak dlouho ještě budeme čekat, než nám sem konečně zavedou

pořádnou elektrinu?“ bručel Otniel, zatímco v okolních karavanech problikávalo světlo. „Máme tu ženy, děti. Pokaždé když generátor vypadne, klepou se strachy.“

Roni loudavě vykročil za skupinkou, která se vydala od brány zpátky do osady. Když míjeli nový karavan, Otniel se obrátil na Joniho: „Tys věděl, že nám mají přivést další karavan?“

„Ne,“ odušil voják.

„Omer nic neříkal?“

„Vůbec se mnou nemluvil, jen mi řekl, že mám rozvěsit po osadě vyhlášku. Byl celou dobu s vámi.“

„Pravda,“ připustil Otniel a podrbl se zamyšleně ve vousech. „Zvláštní.“ Půjčil si od Joniho baterku a posvítil jí na ztichlý karavan. „Velmi zvláštní,“ zamumlal pro sebe. Pak příbytek obešel. „Vložili ho tady, s nikým se nebavili. Ten karavan nemá nic, ani přípojku na elektrinu, na vodu, na odpad. Haló, je tam někdo?“ zavolal. Došel až ke dveřím a zabušil na ně. Chyběla jim klika.

Roni se odpojil od ostatních a pokračoval v procházce. Po několika minutách si uvědomil, že nechal osadu za sebou, tma kolem něj zhoustla a Ronimu připadalo, že se už příliš vzdálil od civilizace, a tak se otočil a vydal se zpátky. Drnkání na kytaru se teď ozývalo blíž, táhlá tesklivá melodie se dál nesla krajinou a chvílemi měl Roni pocit, že ji poznává, když vtom najednou nástroj umlkl.

„Stát!“ vyštěkl ze tmy rozkaz. Roni se obrátil a spatřil asi deset metrů před sebou hubeného mladíka. Až po chvíli si všiml, že se v šeru blýská zbraň namířená přímo na něj, a trvalo dalších pár vteřin, než spatřil pod namířenou zbraní kytaru. „Stůj, nebo střelím!“ vyhrkl znovu mladík a snažil se ovládnout svůj roztřesený hlas.

„Jen klid, nestřílej,“ řekl Roni a zvedl ruce vzhůru. Mysl měl zastřenou mrákotnou únavou, a tak v první chvíli nevěděl, jestli má být pobavený, že na něj míří hlaveň mladíka s kytarou, anebo propadnout panice. Navzdory nočnímu chladu cítil, jak mu po těle stéká pot, ale přinutil se promluvit pevným hlasem: „Jen jsem se šel projít, trochu se tu porozhlídnout.“

„Co se tu máte co procházet a rozhlížet? Navíc za tmy?“ Mladík váhavě popošel blíž.

„Co kdybys mi aspoň přestal mířit do ksichtu tou věcí?“

Mladík ale ruku se zbraní nesvěsil. „Až mi vysvětlíte, kdo jste. Nejdřív vypoví službu generátor a pak se tu najednou objeví podezřelý individuum. Musím se držet předpisů.“

„Jsem tu jen na pár dní, přijel jsem navštívit bratra.“

„Kdo je váš bratr?“

„Gabi. Gabi Kupper.“

„Gabi Kupper? Nikdo takový tady není.“ Hlaveň pistole se přiblížila Ronimu k čelu o dalších pár centimetrů.

„Vlastně ne, on si změnil jméno. Gabriel... Počkat, Gabriel... Sakra, teď mi to vypadlo...“

„Gabriel Nechuštan? Proč to neřeknete rovnou? No jo, teď už vidím tu podobu.“

A sklonil hlavěň. „Odpustíte mi to, že jo? Víte, tady v okolí je to samej arabskej bratranec, vřdycky vylézají z děr za tmy. Nedáte si koláček?“

Koláčky napekla Žeňa Freudová, učitelka matematiky, která obývala karavan hned vedle hlavní brány se svým manželem Eleazarem, armádním poručíkem v záloze. Ten zase pracoval s počítači a pocházel z osady severně od Jeruzaléma. Žeňa Freudová ráda pekla vojákům různé zákusky a nechávala jim je na tácku ve strážní věži. „Ne že bych já byl voják,“ dodal na vysvětlenou Nir Rivlin, vyzbrojený pistolí a kytarou, zatímco se Roni hladově ládoval kokosovými koláčky s čokoládovou polevou. A vyložil mu, jak to v osadě chodí. Zpravidla ji střeží čtyři až šest vojáků, jeden z nich, Joni, je tu nastálo a ti ostatní se střídají. Většinu hlídek obstarají oni, ale obyvatelé osady jim vypomáhají o nocích. Tyhle noční hlídky jsou spravedlivě rozdělené mezi všechny zdejší muže, ačkoli najdou se takoví, co za sebe seženou někoho jiného, komu zaplatí, aby vzal hlídku za ně – většinou jsou to otcové od rodin, zaplatí svobodným mladým klukům, kteří mají přece jen víc volného času. „Já teda svobodný nejsem,“ zdůraznil hned. Sám má ženu a děti, ale noční hlídky drží rád, a krom toho nemá peníze, aby za sebe zaplatil náhradu, protože ještě studuje, dodělává si kvalifikaci – chce být šéfkuchařem, a tak

navštěvuje kurzy jeruzalémského Kulinárního institutu košer kuchyně, tenhle týden ho čeká zkouška z práce s nožem, pokročilé techniky krájení, minulý týden zase měli seminář základů přípravy těsta – křehké těsto, listové těsto, těsto kynuté... Nir Rivlin mluvil a mluvil, proud řeči nebral konce, až po nějaké době Roni unaveně navrhl: „Nechceš zase něco zahrát?“ Nir vzal do ruky kytaru a zeptal se: „Co bys chtěl slyšet?“ Po krátké diskusi se shodli na písni *Perfect Day* od Lou Reeda.

Seděli na potrhaném gauči, kterého se kdosi zbavil a nechal ho venku, a dívali se na hvězdy mihotavě zářící nad ztemnělou pouští. Generátor monotónně bzučel.

„Ostatní se na hlídce taky modlí a hrají na kytaru?“ zeptal se Roni.

„Každý si to udělá po svém. Někdo ten čas využije k tomu, že se dvě hodiny prochází nocí a medituje, jiný se třeba věnuje studiu a modlitbě. Já hraju na kytaru. Někdo si zase s sebou bere notebook a kouká na filmy. Anebo tu jen tak sedí, kouří a pije kafe. A občas se dá do řeči s někým, kdo zrovna jde kolem.“

„A brácha?“

„Gabriel? To je světec. Vždycky si bere hlídku o půlnoci, aby se mohl pomodlit půlnoční tikun. Víš vůbec, co to je? Znáš verš: *Vyprávět o tvé lásce za svítání, o tvé věrnosti zpívat za noci?* Tobě asi víra nic moc neříká, co? Noc je čas samoty, kdy se svět oprostuje od všedních starostí. Je to příležitost k usebrání, k očistě od zlých myšlenek. Někdy Gabriel jen tak postává na strážní věži a vštěpuje si výroky rabiho Nachmana. Jindy prý zas odchází až na druhý konec pahorku, kde nepotkáš živou duši, a zůstává tam o samotě, jen ve společnosti hvězdného nebe a pouště. Rozmlouvá s Nejvyšším. *V samotě opouští člověka žal a vstupuje do něj radost.* Dáš si šluka?“

Nir vytáhl z náprsní kapsy jointa, kterého si ubalil před začátkem hlídky. Potáhl z něj, až to zasyčelo, vyfoukl vzhůru tenký proužek dýmu a podal žhnoucí oharek Ronimu. *„Jak zpívají stébla trávy svou píseň oslavnou – každý lísteček zpívá Nejvyššímu bez jediné postranní myšlenky, bez zakolísání, aniž očekává za své konání sebemenší odměnu. Jak krásné a líbezně je naslouchat jejich zpěvu, jak dobré je spolu s nimi v bázní vzdávat Bohu slávu.* – To se člověk úplně vznáší, co?“

Tma kolem byla neproniknutelná a hluboká, jako to bývá na místech daleko od světél velkoměst – osada neměla pouliční osvětlení. Doléhalo sem skřehotání žab, vrzání sarančat a cvrkot cikád, tu a tam ve stájích zaržál kůň („To je Killer, Jehuův hřebec“), na dvorech štěkali psi („To budou Bejlin a Condoleezza od Otniela“), vítr zašuměl v travinách anebo odkudsi zanaříkal dětský pláč („Nejspíš Nefeš nebo Šuv-El“). Když udeřila zvlášť tuhá zima, vyprávěl Nir, stávalo se, že se uprostřed noci spustila průtrž mračen tak divoká, že nebylo slyšet vlastního slova, a hrozivý víchř lomcoval karavany, až se zdálo, že je strhne a odnese do povětří. Letní noci zase dole v arabské vesnici patřily svatbám, veselícím a tancovačkám, muzika vyřvávala na plné pecky, darbúky bubnovaly, hlasy zpěváků o rozsahu několika oktáv se nesly vysoko k nočnímu nebi a občas se k nim připojila slušná salva rachejtlí, které vykouzly na obloze sice primitivní, zato ale náramně hlučný ohňostroj, čímž vyděsily Lízinu, Bejlina a Killera i místní malé děti, a ti všichni svorně spustili tu svou neméně hlasitou symfonii zvuků, až muži v osadě zděšeně procitli, vyskočili z lůžek a s bušícím srdcem popadli zbraň.

Ale také tu hluboko v noci býval naprostý, velebný klid. Když už se osadníci odebrali do svých příbytků, uložili děti ke spánku, navečeřeli se a osprchovali, když skončily večerní zprávy v televizi a oni zavřeli rozečtenou knihu, dokončili rozdělanou práci, vyřídili si, co potřebovali, a ulehli ke spánku pod chatrnými střechami karavanů, nad nimiž se klenula obloha posetá oslnivě zářícími hvězdami. Ve spánku se mysl odpoutává od těla a očišťuje, vyklízí prostor inspiraci, vnuknutí. *Když spíme, naše duše se vznese na onen svět a spánek je stezkou, po níž mysl kráčí...*

„Asi bych se taky měl jít natáhnout,“ zívá Roni. „Pořád jsem ještě nastavený na americké čas, všechno mám zpřeházený.“ Nir Rivlin na něj překvapeně pohlédl, jako by úplně zapomněl, že tam je. Pak se koukl na hodinky a prohlásil: „Už je skoro půlnoc, končí mi hlídka.“ Vytáhl z kapsy u kalhot list papíru. „Tak kdopak mě má dneska vystřídat... A vida, tvůj bratr! Bohudíky. Pojď, vytáhneme toho spáče ze snů.“

Když se přiblížili ke Gabiho karavanu, spatřili jeho postavu, jak už vychází do tmy. Ztěžka klopytal po pahorku, nohy ho sotva nesly a mrazivý vzduch ho štípal do tváří. V ruce držel šálek kávy, která

venku rychle vychládala. Vítr k nim zdálky přinášel útržky tlumené arabské hudby.

„Zdravím tě, svatý muži!“ řekl Nir.

„Nápodobně,“ odpověděl rozespalým hlasem Gabi. Zrak mu zabloudil od Nira Rivlina k Ronimu, u kterého se na pár vteřin udiveně zastavil, než se vrátil zpátky k Nirovi. „Jak se daří tvoji Šaulit?“

„Pánbůh zaplať.“

„Nebude už pomalu rodit?“

„S pomocí Boží, už to má za pár. Teď jí začíná devátý měsíc.“

„No teda,“ usmál se Gabi. „Jsem zvědav, který měsíc se vám ten malý narodí, jestli to stihne už v adaru, anebo až v nisanu.“

Všichni tři tam stáli chvíli mlčky. Dokonce i na Nira, který mluvil poslední dvě hodiny bez zastavení, jako by najednou padla únava a už ze sebe nedokázal vypravit kloudnou větu. Nakonec Gabi řekl: „No jo, chlapi, běžte spát. Dobrou.“

Ráno

Když se Gabi vrátil z ranní bohoslužby, Roni v obýváku pořád ještě spal. Gabi opatrně položil na stůl sáček s modlitebními řemínky, ale když pak cinkla lžička o šálek, bratra to probudilo.

„Dobré ráno,“ pozdravil Gabi. „Dáš si čaj?“

„Kafe,“ odpověděl ochraptělý hlas jeho bratra. „Páni. Spal jsem jako zabíječ. V první chvíli jsem si nemohl vzpomenout, kde to jsem.“

„Dobrá a sladký je člověku spánek,“ zarecitoval Gabi výrok rabiho Nachmana. „To je tím tichem tady.“

Roni vytáhl z bleďmodré krabičky cigaretu. Gabi na ni vrhl ostrážitý pohled. „Mám otevřít okno?“ zeptal se ho starší bratr, ale když Gabi vstal a zamířil k oknu, poznamenal: „Není na to trochu zima, abychom tu seděli s oknem dokořán?“ Gabi ale stejně okno otevřel. „Poslyš, nemám tu moc jídla. Nevěděl jsem, že přijedeš. Jestli se ráno dostanu do Maale Chermeš, něco nakoupím. Ale je pátek, nebudou

mít dlouho otevřeno.“ Na okamžik se zamyslel. „Nemáš tu náhodou auto? Mohl bych tam zajet ještě teď, než vyrazím do práce.“

„Nemám nic,“ odpověděl Roni. Gabi pozvedl obočí.

„Hele, co to má být, ten Gabriel Nechuštan?“ zeptal se Roni a vyfoukl obláček kouře přes síť proti komárům. Kouř přes ni pronikal pomalu, jako by zkoušel, co vydrží.

„To jsem já.“

„Jak ty? Gabriel, to bych ještě pochopil. Ale Nechuštan? Kdes k tomu přišel?“

„Pohebrejstil jsem si jméno. Kupper znamená měď, *nechošet*. To jsi nevěděl? Naši prapředkové v Německu museli obchodovat s mědí. A měď je nejpevnější kov na světě.“

Roni překvapeně povytáhl obočí. Gabi pohlédl na bratra, rozvaleného pohodlně v křesle. Už nebyl tak svalnatý jako kdysi, ale pořád působil mužně – hustá hříva vlasů, tváře zarůstající strniskem, osmahlá hrud' pokrytá měkkým porostem chlupů. Jeho bratr byl podsaditější než Gabi, ne tak vysoký, zato chlupatější. Cizí člověk by si na první pohled nevšiml podoby mezi nimi, snad jen by se na chvíli pozastavil u tvaru hnědých očí, ale i tam se lišil vřelý, rošťácký pohled v očích Roniho od váhavého, důvěřivého pohledu jeho mladšího bratra.

„Někdo mi kdysi říkal, že až zase přijde doba ledová – a ona přijde, protože z vůle Nejvyššího se v přírodě všechno vrací ve věčném koleběhu – až přijde doba ledová, celou Zemi pokryje silná vrstva ledu o tloušťce několika kilometrů. A ten led svou obrovskou tíží rozdrtí celý svět, jak ho známe, na tenkou vrstvičku prachu. Ale jestli se někdo přes ten ledový plášť prokope až k těm dvěma centimetrům prachu, které dřív bývaly lidstvem, najde tam hlavně měď. A to proto, že tenhle kov používáme tak často a je tak pevný. Všechno ostatní se obrátí v prach, promění se v nicotu. Ale měď přetrvá.“

„A co to vypovídá o naší rodině? Že jsme silný?“ zasmál se Roni. Gabi pokrčil rameny.

„Nechal sis to změnit i úředně?“

„Ne.“

Pár minut popíjeli každý ze svého šálku. Nakonec se Gabi zeptal: „Jak jsi to myslel, že nic nemáš? Co se stalo?“

„To je na dlouhý povídání.“

„Povídej, já poslouchám.“

Roni otevřel síť proti komárům a vyhodil z okna oharek cigarety. „Teď ne, ještě na to bude času dost. Musíš do práce, ne?“

„Jo. Ale rád bych věděl, co se dělo s mým bratrem. A taky by neškodilo vědět, jak dlouho se tu hodláš zdržet. Dostal ses do nějakého průšvihů?“

„Ne, žádný průšvih, o nic nejde. Prostě jsem jen potřeboval změnit vzduch. Kdo je tohle? Ten má teda oči.“ Ukázal na fotografii velikosti větší pohlednice, která stála opřená na polici v knihovně. Byla černobílá a zachycovala muže s dlouhým plnovousem a kožešinovým štrejmkem na hlavě. „Jako by mě provrtával pohledem.“

Gabi pohlédl tím směrem. „To je rabi Kook.“

„Aha.“

„Ten zápal v očích, vid’?“ Gabi se obrátil zpátky k bratrovi. „Ale ne-snaž se to zamluvit. Jak to teda je – o nic nejde, nebo je to na dlouhý povídání?“ Když Gabi nedostal odpověď, odešel k sobě do pokoje a vrátil se v montérkách, z nichž vykukovaly bílé trásně talitu, posadil se a zavázal si tkaničky pracovních bot. Pak se usmál a vstal. „Nevadí, probereme to někdy pozdějc. Už fakt musím běžet.“

„Neboj,“ ozval se Roni, „nebudu ti tady překážet dlouho. Potřebuju si jen na chvíli dát voraz. Jen co se dám trochu do kupy, zas půjdu. Víš co,“ pokračoval, zatímco vstal, vyklonil se z okna a rozhlédl se po okolí, „stejně bych v takový díře dlouho nevydržel.“

Gabi se usmál. „Tak já padám. Hezký den.“

„Tobě taky, Gabrieli Nechuštane!“ zasmál se Roni, ale když dveře za Gabim zaklaply, úsměv z jeho tváře zmizel.

„Dneska ráno jsem vážně myslela, že se zblázním,“ zaslechl Gabi, jak říká Šaulit Rivlinová své přítelkyni Nechamě Jisraeliové, když obě ženy míjel na cestě do práce. Pozdravil je mírným úklonem hlavy, ale do očí se jim nepodíval. Slunce ho příjemně hřálo v zátylku. Minul karavan,

který sem přivezli předešlého dne, a zbrusu nové dětské hřiště. Bůh je tak dobrý. Jestli mu sem přivedl bratra zrovna v den plný slibných, radostných nových začátků, musí to být příznivé znamení. Così upoutalo jeho pozornost. Dětská botička. Zvedl ji z trávy. Sandál značky Nimrod, velikost 23. Odnosl ho do jeslí a pokračoval v cestě k Otnielovu statku. Otniel už stál venku, dlaní si stínil oči před sluncem a druhou rukou si přidržoval telefon u ucha. „Nechuštane, no sláva, pospěš si!“ popohnal ho Otniel, jen co ho spatřil. „Musíme nachystat bedny pro Morana. Vteřinku, teď telefonuju.“

Pátek je krátký pracovní den a v úřadech bývá těžké někoho zastihnout, Otniel Asis však měl bohudíky v mobilu uložená soukromá telefonní čísla několika důležitých osob, především mobil na poslance Knesetu Uriela Cura, který zrovna včera vystoupil s projevem na slavnostním otevření dětského hřiště.

„Dobré ráno, Urieli, u telefonu Otniel... Ano... Děkuji... Poslyšte, víte něco o demarkační vyhlášce, kterou nám tu včera rozvėsili...? Demarkační, ano. Demarkační vyhláška... Kapitán Omer... Berkovič, ne, počkat, Levkovič... Ano, hned po slavnostním otevření hřiště... Děkuji, to byste byl velice laskav. I takhle krátce před šabatem? Jsem vám hluboce zavázán, pane poslanče.“

Ještě dlouhé minuty mluvil toho rána Otniel do telefonu, zatímco Gabriel vedle něj chystal bedny se zeleninou a mléčnými výrobky pro jejich distributora Morana. Pokud jde o ten nový karavan, vysvětlil Otnielovi Natan Eliav, tajemník obecní samosprávy Maale Chermeš I, který se v této záležitosti telefonicky informoval u předsedy oblastní rady Dova, na středoizraelském velitelství a u několika dalších funkcionářů, došlo tu patrně k nedopatření. Karavan směřoval do jiné vznikající osady, Givat Ješua, založené osadníky z Ješuy na protější straně vádí, jenže řidič kamionu si spletl cestu, s nikým se nebavil, karavan zkrátka složil na prvním volném místě, které mu padlo do oka, a odjel.

Jak se však vzápětí ukázalo, převoz karavanu na původní místo určení nebude tak jednoduchá záležitost. Včera sice bylo vydáno povolení k jeho transportu, vyřízen však nebyl souhlas od stavebního úřadu ani povolení zapojit přívod vody a elektřiny – což je obojí podmínkou pro to, aby

mohla být mobilní obytná buňka složena a umístěna na pozemku. Souhlas ke stavbě už mezitím díky kontaktům na ministerstvu bytové výstavby zřejmě přišel, do věci se však vložil sám ministr vnitra, který prohlásil, že se osobně postará, aby nebylo vydáno nové povolení k převozu – muselo se k němu něco donést, kdo ví, třeba vám tam Šin Bet nasadil informátora, poznamenal Natan Eliav a Otniel si pomyslel, na tom něco je, nebylo by to až takové překvapení, ale kdo to může být? Že by ten nový mládenec, Gabrielův bratr? Po očku pohlédl na Gabriela, který se pilně otáčel vedle něj, a přemýšlel, jestli má něco říct, ale nakonec si to nechal pro sebe. Jeden nikdy neví. V každém případě, pokračoval Natan do telefonu, odmítá ministr povolit přepravu mobilního domu, což je sice rozhodnutí namířené proti osadníkům, ve výsledku to ale znamená, že karavan v osadě nějaký čas zůstane, čili možná by stálo za to, podívat se do seznamu čekatelů a nabídnout některé z rodin, které projevíly zájem žít v osadě, aby se do něj nastěhovala.

Otniel věděl přesně, ve které zásuvce mají doma čekací listinu – jeho žena Ráchel spolu s Chilikem předsedala výboru pro přijímání nových osadníků. Řekl si, že ještě pár dní počká, a pokud ministr vnitra své rozhodnutí nezmění, ubytují v karavanu novou rodinu. A vykročil ke Gabrielovi, aby mu pomohl s chystáním beden.

Konečně mu zavolal zpátky poslanec Uriel Cur. „Demarkační vyhláška souvisí s bezpečnostní zdi,“ sdělil mu.

„Cože?“ zareagoval překvapeně Otniel. Je pravda, že se po okolí často pohybovali zeměměřiči, stavební inženýři, armádní důstojníci, zkrátka nejrůznější lidé, kteří měli s výstavbou zdi co do činění. Ale ti už tu brousili několik let a dávno je nikdo nebral vážně. „Myslel jsem, že tudy vůbec nepovede.“

„Nevím, jestli ji tu nakonec opravdu postaví, ale jak jsem vyrozuměl, zřejmě padlo rozhodnutí podniknout v této věci jisté kroky. Linie má vést přes olivový háj vašich sousedů z Harmíše.“

„Ale jak se to potom dotýká nás?“ podivil se Otniel.

„Oblast spadající pod rozhodnutí o záboru půdy, vydané armádou v souvislosti s výstavbou bezpečnostní zdi a nárazníkové zóny kolem ní, zasahuje zčásti i na pozemky vaší osady.“

„Ale jak to?“ záupěl Otniel. „Odkdy vede bezpečnostní zeď přes území izraelské osady? Demokracie a základní lidská práva vám tam v Jeruzalémě nic neříkají?“

„Máte naprostou pravdu,“ odpověděl poslanec, „obvykle se to nestává. I tentokrát byla k výstavbě zkonfiskována výhradně půda v soukromém vlastnictví Palestinců, ale vy do ní patrně zasahujete. A je tu ještě jeden háček. Ta vaše osada není zanesená v mapách.“

„Nesmysl,“ ohradil se Otniel, ačkoli stejně dobře jako poslanec věděl, že je to pravda, a koneckonců je pro ně lepší, když na mapách není zachycen aktuální stav a vojenské letectvo nepořizuje letecké snímky oblasti. Ušetří si tím spousty popotahování. Tohle ponaučení si oba odnesli z dlouholeté zkušenosti v osadnickém hnutí.

„A to není všechno,“ pokračoval Uriel Cur. „Levicoví aktivisté se obrátili na ministerstvo vnitra a začali vykřikovat, jak je prý možné, aby bezpečnostní zeď vedla přes olivový háj patřící Arabům, když přitom hned v sousedství leží nelegální osada, která se v poslední době rozrůstá, má nové dětské hřiště, přibývají další karavany a tak dále. Ministr vnitra chce vypadat jako správný chlapík, takže jim slíbí, že nová osada přijde pryč, a vydá demarkační vyhlášku. Chápete?“

Otniel si jednou rukou přitiskl telefon k uchu a druhou si položil na čelo. Usilovně přemýšlel, kdo jen mohl vynést informaci o novém dětském hřišti. A jaké nové karavany, co je to za nesmysl? Přibyl tu jen jeden, a to ještě omylem...

„Čili asi tak. Šabat šalom, příteli. Na vašem místě bych si s tím příliš hlavu nelámal. Příští týden se o to postaráme. Zatím se držte a pozdravujte naše milé kamarády levičáky, ha ha!“

„Levičáky?“

„Vy to nevíte? V té vaší arabské vesnici se chystá levicová demonstrace, dnes odpoledne.“

Otniel zavřel oči a promnul si víčka. Jako by před šabatem neměl už takhle starostí nad hlavu. „Ale... za co chtějí demonstrovat? Dostali přece, co chtěli, mají proti nám tu vyhlášku, ne?“

„Copak já vím? Proti stavbě zdi. Proti osadě. Za záchranu arabských olivovníků. Znáte levičáky, myslíte, že takhle v pátek odpoledne mají

něco lepšího na práci než vyrazit si do Judska a Samaří zamávat pár transparenty? Spolehněte se, že nějakou záminku už si najdou. Inu, příteli, budu muset končit, den se nám krátí. Šabat šalom.“

Demonstrace

Ten hrot. Špička. Pahrbek. Co ho na něm tak vzrušuje? Oči mu tam vždycky sklouznou, samozřejmě ví, že se to nesluší, ale tady nerozhoduje on, nýbrž jeho oči, pokaždé tam samy zamíří, ze všeho nejdřív právě tam, a nejlepší jsou v tomhle ohledu právě takovéhle předjarní dny, kdy vás slunce zrána pošimrá po tváři a vzbudí ve vás sladkou iluzi, že stačí obléct si jen něco lehkého, jenže pak se najednou rozpomene, že zima ještě neskončila, schová se za mraky a rázem se ochladí.

Nejraději má, když zjistí, že v cestě nestojí žádná překážka, žádná bariéra, že jsou hned tam, na dosah ruky, za tenkou vrstvou látky. Tenhle pohled je krásnější než odhalená ňadra, protože ta neponechávají žádný prostor fantazii, mohou být příliš úzká, příliš mohutná, příliš drobná, nesouměrná, povadlá, hruškovitá. Odhalená ňadra mohou vypadat zkrátka jako to, čím jsou – jako tukem obalené mléčné žlázy, a tukem obalené mléčné žlázy v něm žádné vzrušení neprobouzejí. Ani prsa ne. Prsa jsou pro ženské a pro kojence. Ovšem ňadra, to je něco pro chlapy. A když zůstávají ukrytá zrakům za minimalistickým, teounoukým závojem, jako je hedvábná blůzka anebo obnošené bavlněné tričko, krev se v něm rozbouří.

A právě takový výhled se Ronimu naskytl pod tričkem s nápisem OKUPACE NÁS OSLABUJE, viděl je, kyprá a šťavnatá, jak svobodně poskakují nahoru a dolů a nic jim nebrání, a uprostřed se do látky zabodávají hroty vztyčených, masitých bradavek, širokých a zkušených; bradavky té, která dobře ví, že tam jsou a jakou mají cenu.

Když před dvěma dny opouštěl nadobro San Francisco, lehké šaty a hluboké výstřihy pro něj představovaly jen vzdálenou vzpomínku. Pak přistál v Izraeli a z Ben Gurionova letiště zamířil rovnou do vnitrozemí, do nábožensky založené osady, kde – jak předpokládal – si takovou podívanou,

na jaké se s příchodem jara v telavivských ulicích mohl pást očima takřka na každém kroku, bude opět muset odepřít. Neuplynulo však ani čtyřia-dvacet hodin a on stál s rukama složenýma na prsou uprostřed olivového háje, patřícího nedaleké arabské vesnici, proti desítkám demonstrantů, kteří mávali transparenty s nápisy PRYČ SE ZDÍ a OSADNÍCI, BĚŽTE DOMŮ – KONEC ILEGÁLNÍ VÝSTAVBĚ!, a jeho neposlušné oči se nedokázaly odtrhnout od nádherného poprsí jedné z demonstrantek, a když je nakonec donutil se od té krásy odpoutat a vzhlednout k dívčině pohledné, byť trochu selátkovité tváři, k transparentům a pak k hloučku vesničanů opodál, nemohl si nevšimnout jiného páru očí, upřeného tím směrem právě v té správné výšce, jejich pohledy se na okamžik střetly – KOZIČKY, BĚŽTE DOMŮ! PRYČ S HRADBAMI PODPRSENEK! KONEC OKUPACE ŇADER! – a na tváři se jim objevil spiklenecký úsměv, plný vzájemného porozumění. Jsou věci, které překračují hranice politiky a sociální spravedlnosti.

Roniho pohled pak zabloudil o něco výše, do dálky, a najednou se s překvapením zastavil: Herodeion! Teď teprve viděl, jak je ten pahorek dokonale zaoblený a souměrný, jak smyslně se klene z plochého těla pouště, bledý a zvoucí – ňadro! ňadro uprostřed pouště! Jsem tu na správném místě, pomyslel si Roni a rozhlédl se po okolních pahorcích, jejich ladných křivkách a něžných oblinách, po trsech jemného ochmýření, které na nich vyrašily po dešti. O několik dní později mu Nir poví, že i sám Josef ben Matatjahu řečený Josephus Flavius napsal o téhle Herodově stavbě, že zdálky připomíná ňadro ženy.

Hubený brýlatý mladík s vystouplou hranatou bradou v čele demonstrantů skandoval do megafonu směsici hesel: „Nechceme tu žádné zdi! Půda patří Palestincům, přestaňte ji krást! Hanba vládě, která staví ilegální osady! Běžte domů, osadníci, už vás bylo dost!“ Za ním stál shluk mladých lidí v tričkách strany Merec, hrstka anarchistů, pár veteránů z pacifistického hnutí Šalom achšav a atraktivní dívka. V houfu osadníků, kteří se tu shromáždili na protest proti levicové demonstraci, rozeznal Roni několik známých tváří, mezi nimi i Gabiho. Zamířil k němu a položil mu ruku na rameno: „Človče, tady to žije!“

„Jsem rád, že se ti tu líbí,“ usmál se Gabi. Vysvětlil mu, proč nakonec dorazila jen hrstka osadníků: je pátek, ženy pečou a vaří na celý šabat, děti jim pomáhají v kuchyni anebo hlídají mladší sourozence a muži se teprve teď vrací z Jeruzaléma, kde si byli vyřídit různé pochůzky.

„Co je to za ženskou, tamta v tom oranžovém šátku?“ zeptal se Roni a obočím naznačil směrem k osadnici s křiklavě zbarveným turbanem přes vlasy.

„No ovšem, Neta Hirschsonová si takovou příležitost nemohla nechat ujít,“ utrousil Gabi. Žena se blížila rázným krokem k demonstrantům, z očí jí sršely blesky a křičela: „Styďte se! Zaprodanci! Dost dlouho jste byli u kormidla, už to stačilo! Dostali jste šanci a koukejte, jak to dopadlo! Měli jste Perese, měli jste Rabina, měli jste svoje Oslo, a teď si tu na nás budete otvírat hubu? Donebevolající drzost! Že vás hanba nefackuje, jak jste ublížili židovskému národu!“

Ženský hlas z hloučku demonstrantů jí odpověděl: „Tohle je krádež půdy! Jste zloději! Vysáváte státu peníze, které mají jít chudším regionům a sociálně slabým! Vojáci tu s vámi ztrácejí čas! Děláte nám ostudu před celým světem, celý Izrael už vás má po krk, nikdo vás nemůže ani vystát!“

A Neta zakřičela v odpověď: „Jste pošahaný magoři! Nikoho nezažíváte! Kolik sebenenávisti v sobě máte? Plazíte se před nepřitelem, Arabům lezete do zadku! Nevěříte v Boha, nemáte budoucnost! Táhněte pryč, ničeho nedosáhnete, lůzo!“

A dívka z davu na to: „Ty ubožáčko, podívej se na sebe! Žiješ na náš úkor, z našich daní, z naší krve, naše děti v armádě ti chrání život, a ty si stěžuješ? Styď se, takhle učit svoje děti nenávisti a násilí! To už neplatí, že všichni Izraelité jsou bratři? A miluj bližního svého? Dost bylo nenávisti, pryč se zdi!“

Kupodivu právě proti tomuto bodu Neta neměla námitek. Slyšela od Otniela a Chilika, že plánovaná výstavba zdi zasáhne i na území osady, nehledě na to, že celá tahle zeď je hanebnost, vždyť stanovuje hranici mezi Izraelem a Palestinou, a tím fakticky vytváří stát ve státě. „Ano, pryč se zdi!“ vykřikla Neta a levicová aktivistka zvolala: „Žádná zeď nás nesmí rozdělit!“ A tak se na krátký okamžik obě skupinky

sjednotily, jako se občas sblíží dva opačné extrémy, ale tahle chvilková harmonie pominula, když se k demonstrantce přiblížil voják a ona zakřičela: „Ty hajzle, opovaž se na mě vztáhnout ruku! Jak se jmenuješ? Budu si na tebe stěžovat!“

Neta pozorovala, jak se demonstrantka vzdaluje, a přitom si mumlala: „Nic vám není svatý!“ a „Táhněte, odkud jste přišli!“, ale už jen potichu, jakoby pro sebe. Pak se podívala na hodinky a pospíchala zpátky domů, aby stihla objednanou zákaznici z Maale Chermes I, která potřebovala před šabatem narychlo manikúru a pedikúru.

Nebýt Nety a její sokyně z opačného tábora proběhla demonstrace poklidně. Vojáci, kteří se sem stáhli z osady, tu postávali a neměli nic na práci. Když se shromáždění rozešli, sledoval Roni ještě chvíli atraktivní demonstrantku. Viděl, jak jde za Palestincem, který na ni předtím tak civěl. Parchant jeden. O něčem se spolu bavili. Roni šel trochu blíž. Žena Palestinci podala peníze a převzala od něj velkou plechovku. A po ní další demonstrant v tričku s nápisem DOST BYLO OKUPACE, který také vytáhl pár bankovek a dostal za ně podobný plechový kanystr. Roni udělal ještě pár kroků tím směrem. Dívka bez podprsenky se na něj zahleděla a on jí pohled opětoval. Sykla tise: „Že se nestydíte,“ a šla pryč. Palestinec ji ještě pár vteřin doprovázel pohledem, pak se obrátil na Roniho a spiklenecky na něj mrkl.

„Co to je?“ zeptal se Roni a ukázal na plechové kanystry u Arabových nohou.

„Olivový olej, za babku,“ odpověděl Palestinec.

„Kolik je to, za babku?“

„Osmnáct litr, tři sta šekel.“ Roni si to v hlavě rychle propočítal – něco přes patnáct šekelů za litr čili necelé čtyři dolary. To je vážně slušná cena.

„Domluvíme se na dvě stě padesáti?“

Pastinec se usmál. „Ne. Tři sta šekel. Za babku.“ Zahleděli se jeden druhému do očí, Roni neuhnul pohledem a doufal, že Palestinec sklopí zrak. Vzpomněl si na přednášku na obchodní škole v New Yorku, kde jim přednášející vysvětlil, že každé obchodní jednání, ať je to smlouvání s trhovcem, nebo sjednávání fúze dvou velikých hráčů na trhu, je vždycky souboj, ve kterém hraje rozhodující roli řeč těla. Arab očima neuhnul.

„Jak se jmenujete?“ zeptal se Roni a pokrčil obočí k pěstiteli oliv.

„Músá Ibráhím,“ odvětil Músá Ibráhím. Byl to šlachovitý muž s bílým knírkem a bílými vlasy, které mu začínaly vysoko nad čelem a ostře kontrastovaly se snědou barvou kůže.

„Klasika. Já jsem Roni Kupper, těší mě,“ podal mu Roni Kupper ruku. Músá ji stiskl. „Takže říkáte, že by se dalo uvažovat o tom, že mi uděláte cenu a půjdte na dvě stě padesát šekelů?“

Músá se usmál. „Já něco takového říkal?“

Roni vytáhl peněženku, kterou kdysi našel na ulici v New Yorku ležet ve sněhu, a otevřel ji. „Tak to vidíte, člověče, dám vám všechno, co mám.“ Vysypal si do dlaně celý její obsah, který činil v drobných a bankovkách celkem 292 šekelů, a omluvně pokrčil rameny. Músá hněvivě shrábl peníze, Roni si hodil plechový kanystr na rameno a vykročil na cestu zpět.

Šabat

Šabat se snášel na pahorek jako šátek na vlasy ženy, jemně a hebce.

Vojáci se odebrali do kasáren k odpočinku. Levicoví aktivisté odešli. Dodávka distributora Morana zamířila na západ, naložená bednami s chřestem, žampiony, cherry rajčaty a rukolou a krabicemi s kozími jogurty a sýry – všechny nesly razítko „Farma Gitit“, pojmenované po nejstarší dceři manželů Asisových, a Moranovu adresu v Šaronské platině.

Gabi si vzal na pomoc hubeného Otnielova syna Jakira a společnými silami sebrali ze země dlouhý pruh látky s nápisem STOP ROZŠÍŘOVÁNÍ OSAD ZA MLČENLIVÉ PODPORY VLÁDY, aby jím oplotili část Otnielových polí; už z dřívějšíka tu místo plotu stály napnuté transparenty STOP OKUPACI a DVA STÁTY PRO DVA NÁRODY jako ozvěna rozměrného plátna s nápisem NA-NACH-NACHMAN – RABI NACHMAN Z UMANĚ, které zase sloužilo arabským vesničanům z Harmíše při sklizni oliv.

Šabat se snášel na pahorek jako závoj splývající na šíji nevěsty, zlehounka a tiše.

Roni si vykračoval k bratrovu karavanu a plechový kanystr s osmnácti litry olivového oleje se mu zařezával do ramene. Vzduchem se nesla vůně jídel. Šustily stránky modlitebních knížek, nalistované na páteční bohoslužbu. V houpací síti na dvorku sladce dřímala malá holčička. Psi Bejlin a Lízina ohryzávali kosti. Z velkého rodinného auta, naloženého hromadou nákupních tašek a dětí, se vyhrnula rodina přijíždějící odkudsi zdaleka na šabatovou návštěvu v osadě na pahorku.

V Gabiho karavanu končily přípravy na šabat posledními všednodenními úkony – mobilní telefon zhasl, nastaven byl šabatový elektrický spínač, vypínače cvakly nahoru či dolů, toaletní papír byl natrhaný a pečlivě poskládaný na propočítaný počet kousků pro následujících pětadvacet hodin svatého dne. Šabat se snášel jako zvuk utichajícího generátoru. Generátor skutečně vypověděl službu a na čas utichl, ale pak znovu naskočil na posledních pár minut před začátkem svátečního dne. Z okolních městeček a sídel sem doléhala vzdálená ozvěna sirén ohlašujících začátek šabatu. Šabat se snášel na svět jako slunce klesající k obzoru, zatímco povětrím povíval tichounký večerní vánek.

„Co to vláčíš?“

„Osmnáct litrů za dvě stě devadesát šekelů. Skvělej kšeft,“ odpověděl Roni. „Je to hlavně pro tebe, můžeš si brát, kolik je libo. Tahle zásoba ti vydrží pěkných pár měsíců.“

„Myslel jsem, že jsi bez peněz. A ty klidně vyhodíš tři stovky za olej?“

Roni vyklepl cigaretu z bleděmodré krabičky. „Měl jsem na něj tak akorát.“

Gabi na bratra vytřeštil oči. „Tys utratil svoje poslední peníze za olivový olej?! A co jako hodláš dělat teď?“

Roni se sehnul a vytáhl z ponožky fialovou bankovku. „Nebyly to poslední prachy. Koukej, padesát mi zbylo. A ještě mám ulitý nějaký dolary. Asi budu potřebovat něco si od tebe půjčit, ale nebude to moc.“

„Počkat, já to nechápu. Kde mám podle tebe ty peníze vzít? Co vydělam, mi stačí sotva na život tady v karavanu a na jídlo. A proč vůbec nakupuješ u Arabů? Mám tu výborný olivový olej izraelské výroby.

Copak nemáme dost vlastního židovského oleje? Podívej se do kuchyně, najdeš ho tam.“

Roni šel do kuchyně. Otevřel několik dvířek kredence, až ho našel. Na lahvi zůstala cenovka z obchodu. Bleskově si to v hlavě propočítal a vyvalil oči. „Človče, vždyť jsi za něj zaplatil skoro dvojnásobek!“

Ale Gabi si dál vedl svou. „A ještě ke všemu takhle před šabatem? Zničehonic se tu bez ohlášení zjevíš, ani se neuráčíš mi vysvětlit, co se děje, jen prostě oznámíš, že se tu nějakou dobu zdržíš. Uvítal jsem tě pod svou střechou a neřekl jsem ani popel, ale teď po mně chceš ještě i peníze... Copak sis v Americe nevydělal miliony? Kam se poděly?“

Roni mlčky pokuřoval a vyhlížel z okna na olivové háje u vesnice Harmiš. Hlavou mu dál běžely propočty.

„Taky bych byl rád, kdybys mi uvnitř laskavě nekouřil. Rozhodně ne o šabatu.“ Gabi zamířil do svého pokoje a vytáhl ze skříně bílou šabatovou košili a kalhoty.

Roni uhasil cigaretu a zavolal na bratra: „Hele, vidíš? Už jsem to típnul.“

„Proč jsi vůbec tady?“

„Chceš, abych vypadnul?“

Gabi se vrátil do obývacího pokoje a zapínal si knoflíčky u košile. „Ne. Jsem rád, že tu jsi. Ale co se děje?“

Bratři si vyměnili dlouhý pohled. Ani jeden z nich neuhnul očima. Nakonec se Roni usmál. „Vždyť jsem ti to říkal. Neděje se nic, jen si potřebuju trochu pročistit hlavu, to je celý.“ Ale úsměv na jeho tváři povadl, zatímco bratr si ho dál měřil pohledem.

„Do čeho ses namočil, Roni?“ Podezření v jeho očích zesílilo. „Nepřijdou si pro tebe?“

„Ne, prosím tě, klid. Tys byl vždycky nervák. Nebuď furt tak ustrašený.“

Gabi to vzdal. „Já se nebojím. Oko vidí, ucho slyší a všechny tvé skutky jsou zapsány do knihy. Půjdeš se mnou na bohoslužbu? Aspoň bychom tě tam měli do počtu, kdybychom nedali dohromady minjan.“

Roni se usmál. „No jasně, že váháš. Běž napřed, trefím tam sám. Jen na sebe hodím čistou košili a přijdu. Začněte beze mě.“

Když za Gabim zapadly dveře karavanu, Roni vstal, přistoupil k oknu v předsíni, odhrnul záclonu a sledoval bratra, jak se po pěšině vzdaluje. Oko vidí, ucho slyší? Co to mlel za kraviny? Pobaveně se ušklíbl. Vrátil se do obývacího pokoje a zamířil si rovnou k polici, na kterou si jeho bratr odložil mobilní telefon. Zapnul ho. Posadil se na gauč s telefonem v ruce a pevně zavřel oči. Usilovně si vybavoval číslo, které už dlouho nepoužil. Nakonec ho našel do telefonu.

„Haló.“

„Arieli? Zdarec, tady je Roni.“

Následovalo několik dlouhých vteřin ticha. „Roni? Cože? Odkud voláš? To snad není pravda, páni, no to mě teda podrž. Jseš v Izraeli? Přiletěl jsi na otočku?“

„No... Ne tak úplně. Ale to je jedno. Vysvětlím ti to, až bude vhodná chvíle, teď nemám tolik času. Co ty, jak se vede?“

„Z tebe by se jeden zbláznil, člověče.“

„Pořád ženatý? Pořád děláš v tom samým kanclu? A ještě se poohlížíš po zajímavých tipech na podnikání?“ Roni věděl, že odpověď na všechny tři otázky bude kladná, Ariel byl jedním z nejstálejších lidí, co v životě poznal. Možná mu ubylo vlasů a přibýlo dětí, ale jinak bude v jeho životě všechno při starém. Proto mu zavolał. Byl to obyčejný účetní, šedá kancelářská myš, nepatřil k telavivské partičce, které se chtěl Roni vyhnout obloukem. Navíc bydlel v Herzlii, a ne v Tel Avivu.

„Copak, máš pro mě nějaký tip?“ zeptal se Ariel. Roni se pro sebe usmál.

„Tři sta šekelů za osmnáct litrů olivového oleje – řekl bys, že je to dobrá cena?“

„Zjistím. Je to slušná kvalita?“

„Slušná kvalita? Prvotřídní, delikatesní, eňo ňuňo. Ze stromu rovnou na stůl.“

„A je to bio výroba? To teď hodně frčí.“

„To si piš. Bio, přímo od farmáře.“ Pohlédl na plechový kanystr bez etikety.

„A z jaký je to lisovny?“

„Z jaký lisovny? Roni a Músá, es er ó. Z jaký lisovny prej.“

„Músá? Kde to jsi, prosím tě? Nic, hele, dej mi pár minut, brnknu ti zpátky. Vybral sis sice zrovna pátek odpoledne, ale já asi vím, komu zavolat. Zůstaň na příjmu.“

Roni se zatím prohrábl obsahem svého kufru a našel pěknou košili. V koupelně si nanessl do podpaží deodorant, stříkl na sebe trochu kolínské a zapnul si knoflíčky u košile.

„Ta cena je totální bomba,“ řekl mu do telefonu Ariel, když zavolal zpátky. „V Tel Avivu se cena pro koncového spotřebitele pohybuje kolem nějakých čtyřiceti šekelů za litr a v poslední době tu rostou jako houby po dešti všelijaký butikový obchůdky s exkluzivním olivovým olejem, všiml sis? Úplná smršť. Jeden kamarád spoluvlastní takovej krámk, na Rotschildově bulváru, jmenuje se Butik Oliva, znáš?“

„Já nebyl v Tel Avivu roky, Arieli. Právě proto ti volám.“

„Zkrátka tenhle kamarád říkal, ať dovalíš deset lahví, a uvidíš se, co na něj zákazníci. Roni a Músá jsi říkal? Kde že to sídlí?“

„Hele, člověče, nejsem si jistej, že dokážu zajistit deset kousků takhle narychlo. Počkej, až to tady s těma lidma projednám. A pak se uvidí, co dál.“

„A určitě je tak dobrý, jak říkáš? Bio kvalita? Prvotřídní chuť? Extra panenský za studena lisovaný a tak dál?“ zeptal se.

„Hele, já už musím končit, Arieli. Všechno si povíme pak.“

Šabat se snášel na pahorek jako déšť, svěží a hojný.

Když Roni procházel spěšným krokem mezi příbytky, nepotkal živou duši, jen zpěv bohoslužby ho vábil k větší stavbě uprostřed osady, kterou tvořily dva propojené karavany. Jinak vládlo všude kolem hluboké ticho, přerušované tu a tam šustěním cárů igelitu ve větru.

V mužské i ženské části synagogy to kypělo životem a nad vším se vznášelo drmolení modliteb a nábožný zpěv. Muži s dlouhými plnovousy, vlajícími trásněmi modlitebních šálů, se širokými kipami na hlavách a právě tak širokým úsměvem ve tváři, z něhož vyzařovala spokojenost a sebedůvěra, se pohupovali v rytmu modlitby. Hned vepředu u svitku Tóry zahlédl Roni Gabiho, jak mocně kýve celým tělem, pohroužený do zaníceného dialogu se svým Bohem: nebyla to modlitba,

nýbrž rozmluva, výkřik, nářek, extatická ovace. V horečnatém zápalu se dostával do stavu vytržení. Chvillemi se zdálo, že pláče, chvillemi zase, že se směje, výraz utrpení střídala rozjasněná tvář, v níž se zračilo blaženství. Roni sledoval bratra ze zadních lavic se směsicí údivu a hrdosti – údivu nad tím, že jeho mladší bratříček je mistr nad mistry, přeborník v disciplíně zanícené modlitby, ve které se mu nikdo z osady nevyrovná, až se zdálo, že co chvíli tím prudkým kymácením převrátí celý karavan; a hrdosti nad tím, že dokáže věřit celou svou duší a celým srdcem. Zřejmě je mu opravdu tady dobře, našel si místo, kam patří. Aspoň v to Roni doufal.

Po několika minutách to Roniho omrzelo. V liturgii se ztrácel. Tíše se vykradl ven, ovládl nutkání zapálit si cigaretu, přešlapoval venku a pozoroval děti hrající si před synagogou. Jeden chlapeček se ho zeptal, jak se jmenuje. Odpověděl mu: „Roni. A ty?“ „Chananjáš Asis,“ řekl chlapeček. Chananjáš Asis se pak se zájmem zahleděl na Roniho oblečení, které nebylo svátečně bílé, a na jeho tváře porostlé strniskem vousů. „Kolik ti je?“ zeptal se. „Čtyřicet a půl. A tobě?“ „Čtyřicet a půl? A či jseš dědeček?“ Roni se zasmál.

Když se vrátil zpátky do zadní lavice synagogy, dva vousatí muži se tam právě polohlasem bavili o Mamelsteinovi a o civilní správě Judska a Samaří. Roni zalistoval jednu ze šabatových brožurek, pohozených po stole. Oba vousáči najednou vstali a začali zpívat s ostatními. Roni vstal spolu s nimi, a když zase usedli, také se posadil. Zanedlouho ale vzdal snahy držet krok s ostatními, došlo mu, že všem okolo je srdečně lhostejné, co dělá. A tak tam jen klidně seděl a vnímal dění v synagoze, listoval brožurkami, se zaujetím sledoval modlící se muže, podívoval se nad tou zvláštní kombinací stádnosti (společný zpěv, společně prováděné úklony, bílý oděv všech přítomných) a individualismu (každý byl trochu jinak oblečený, měl jinou kipu na hlavě, jinak se při modlitbě pohupoval a jinak si zakrýval oči při recitaci modlitby *Šma Jisrael*).

Od chvíle, kdy uprchl ze Spojených států, uplynul pouhý den. Unaveně se usmál. Bzukot, který se mu uhnízdil kdesi vzadu v hlavě během posledních měsíců, pozvolna slábl a utíchal. Nějaký čas zůstane

tady. Zastaví se, zklidní, uprostřed přírody načerpá nové síly. Možná i něco podnikne s Músou a s tím jeho olivovým olejem, to se uvidí. Tak by se mohl nastěhovat do toho nového prázdného karavanu. Zavřel oči. Mocný zpěv mužských hlasů kolem něj sílil. Ano, pomyslel si. Takhle to udělá. Všechn ten zmatek hodí za hlavu. Nemá kam spěchat. Obrátí list a začne znovu od začátku.

Synagogou zazněla rozjařená melodie chasidského popěvku. Roni nejdřív ani neotevřel oči, ta melodie mu splývala s modlitbou, ale pak si uvědomil, že se atmosféra nějak změnila, cítil kolem sebe nechápavé zraky účastníků modlitebního shromáždění a pak si všiml, že mu v kapse cosi vibruje. Co tam ten telefon dělá? A kdo ho shání takhle v pátek večer? Vyděšeně se rozhlédl kolem sebe. Vědí, že to jde od něj? A poznali v té melodii vyzváněcí tón Gabiho mobilu? Samozřejmě že ano. Všechno je jim jasné. Sklonil hlavu, vstal a vykročil spěšně ke dveřím, zatímco melodie – později se dozví, že to byla píseň *V Braclavi plane oheň* – vyhrávala stále hlasitěji a Roni cítil, jak ho pohledy ostatních pálí v zátylku.

Venku telefon zvedl. Byl to Ariel. Ještě nad tím nápadem přemýšlel a myslí si, že to bude bomba. Ptal se, kdy může přijet olej ochutnat.

Zkrat v hlavě

Brouci

Každý rok začátkem léta zaplavila kibuc hejna černých brouků. Drobní, čiperní brouci se šesti nebo osmi tenounkýma nožičkami – nikdy si nepamatoval, kolik jich má hmyz a kolik pavouci – se hemžili po vybetonovaných pěšinách, kterým bůhvíproč dávali přednost před trávnickem, stejně jako lidé. Šířili kolem sebe odpudivý pronikavý zápach, snad jakési pižmo vypouštěné zaživa anebo hnilobný puch nešťastníků, kteří skončili rozšlápnutí podrážkou některého obyvatele kibucu či našli smrt jinde. Když se ohlédl zpátky, nejvíc mu utkvěl v paměti tenhle všudypřítomný zápach a pohled na stovky a tisíce rozmáčknutých hmyzích těl, černajících se na holém betonu uprostřed pěstěných trávníků, o něž se staral táta Josi se svou pracovní skupinou pro okrasné zahradnictví, mezi nízkými domky kibucu, kterým se říkalo „pokoje“.

Na rodiče mu naopak nezůstala žádná vzpomínka, žádný obraz, vůně nebo zvuk, jichž by se mohl chytit, jen biologické údaje. Jméno, věk, příčina smrti, výška, barva vlasů. Odkud se sem ti brouci slétají? Z kopce nad kibucem, odpovídala máma Gila. A proč míří zrovna k nám? Hledají potravu a stín, vysvětloval táta Josi. Máma Gila, táta Josi – tak jim říkali, aby je odlišili od svých pravých rodičů. Nikdy to před nimi netajili. Nebyl z těch, kteří celé dětství netuší, že vyrůstají v náhradní rodině, až ho jednoho krásného rána, kdy je mu asi tak patnáct, možná víc, možná míň, vezme táta, kterého vždycky pokládal za vlastního, na procházku a cestou mu vysvětlí, že není jeho skutečný otec, načež šok vystřídají slzy – takže jste mi celou dobu lhali? Nebyl z těch, za jejichž zády si ostatní děti šuškaají a hihňají se, až to po čase jedno z nich nevydrží a se špetkou zvědavosti a snad i krutosti řekne – hele, něco ti povím, musel jsem tátovi slíbit, že ti to neprozradím, ale vaši nejsou tví opravdický rodiče – a on se rozbřečí, cože, jak nejsou mí opravdický rodiče, co je to za blbost? A pak přijde domů a zeptá se a oni si vymění pohled, který říká – jednou to muselo přijít, nemohli jsme to tajit věčně, a pak ho táta vezme smutně za ruku a řekne, víš, Gabi.

Ne, žádné takové tajemství před nimi neměli. Odjakživa pro ně byli máma Gila a táta Josi, ne máma a táta, a Roni a Gabi se vždycky jmenovali

příjmením Kupper, než si Gabi v dospělosti změnil jméno na hebrejské, a že jsou jejich rodiče po smrti, slyšeli Roni a Gabi od svých pěstounů, sotva pobrali rozum.

Pamatoval si, jak Roni volá mámu Gilu pár okamžiků poté, co ho objevil za silnicí, která vedla dokola kolem kibucu, kousek od plotu, za nímž kibuc končil a začínal slivoňový sad. V puse měl dva černé brouky, ještě živé, ale už dost pochroumané. „Mámo Gilo, mámo Gilo! Gabi žere brouky!“

„Cože?!“ ozval se zděšený výkřik z domu.

Budiž jí připsáno k dobru, že zareagovala duchapřítomně, nejprve zaječela, pak vyběhla ven jen v noční košili, utíkala k silnici a popadla ho do náručí. Nerozzlobila se, nenaplácala mu, neokřikla staršího bratra, že ho měl lépe hlídat, jen mu vypláchla ústa vodou, dala mu napít šťávy a přinesla mu bonbon, aby přehlušil tu pachut, a pak se na něj zadívala a malý Gabi se na ni usmál, nejspíš bezelstně nebo s trochou zvědavosti, a máma Gila překvapeně vyprskla smíchy.

Když se navečer vrátil domů táta Josi, zvedl batole do výše svými svalnatými pažemi, osmahlými od celodenní práce na slunci, a řekl: „Co jsi to dneska prováděl, ty můj malý kanibale?“ Gabi tenkrát ještě neuměl mluvit, jen smát se dovedl, a tak se smál, a od té doby mu táta Josi čas od času říkal „kanibale“, hlavně když vyrostl a s chutí se ládovál krvavými steaky, které táta Josi opékal na grilu na Den nezávislosti a o dalších jarních svátcích, ale říkal mu tak žertem i později, když přestal jíst maso kvůli jisté události, během níž se v jeho ústech opět ocitli brouci navlas stejní jako ti, které ochutnal tenkrát jako batole. Táta Josi se vrátí z práce, zvedne malého Gabiho do náruče a řekne mu, ty můj malý kanibale, a všichni čtyři se bouřlivě rozesmějí – šťastná rodinná momentka ze sedmdesátých let uplynulého století.

Jeho nejstarší vzpomínkou z dětství byli brouci v ústech a také ostatní vzpomínky se nějak vázaly k ústní dutině. Vždycky se něco ocitlo v jeho ústech. Jako ta růžová věc, která mu tlačila na horní ret, aby nic nepřekáželo růstu zubů. Nikdo tohle zvláštní udělátko neznal, ani jejich učitelka hebrejštiny.

„Gabi Kuppere, co to máš v puse? Žvýkačku?“

„Ne, paní učitelko.“

„Tak co to tam máš?“

„Prosím, to není žvýkačka, paní učitelko.“

„Pojď mi to ukázat.“

Zamířil ze své lavice ke stupínku, odhrnul si horní ret, aby jí ukázal to růžové rovnátko, a přitom se pokusil zopakovat: „Uosím, to není žuikačka, uaní učiteuko,“ a přitom nevnímat pochichtávání spolužáků za svými zády.

A ty různé fixátory, aparáty a rovnátka všeho druhu, jedny trvalé, další nasazovací jen na noc, jiné přidržované pomocí speciální konstrukce kolem hlavy; měl i rovnátka, jejichž pásek byl vzadu kolem krku omotaný džínovinou, aby vypadaly frajersky. Ano, frajer Gabi, sedmiletý klouček s rovnátky a páskem obaleným džínovinou, který spíše než mučící nástroj připomínal stínidlo lustru, jež se zavěsí ke stropu a uprostřed něj bude svými křivými, ale blyštivými zuby zářit svítící těleso jménem Gabi Kupper. Výjevy, které se mu z nejrůznějších důvodů vtiskly do paměti: jak jezdí s mámou Gilou za ortodontistou, který jednou týdně přijímal pacienty ve své ordinaci v sousedním kibucu, nebo za specialisty do Kirjat Šmone a s postupující léčbou až do Haify; jak jde s Ronim po vybetonované cestě ke koupališti anebo do jídelny; jak jednou oba bratry zastavil Šimšon Kohen, který se právě vrátil do kibucu po deseti letech strávených za mřížemi, protože na vojně kohosi zabil při rvačce, zakřenil se, kývl bradou směrem ke Gabimu a zeptal se: „Copak je to za ptáčka?“

Když se blížilo Šimšonovo propuštění, celý kibuc nemluvil o ničem jiném. Děti si na něj většinou nepamatovaly, v době jeho uvěznění ještě ani nebyly na světě anebo byly úplně malé, ale jeho příběh znal každý a nervozita mezi dětmi v kibucu – a popravdě řečeno i mezi dospělými – lámala v posledních dnech před jeho příjezdem rekordy. Nakonec to dopadlo nad očekávání, všichni říkali, že vůbec nepůsobí vznětlivě, naopak je milý a vypadá dobře, a mluvilo se také o jeho videopřehrávači, který mu z Libanonu přivezl nějaký jeho kamarád, ale nikdo z kibucu si netroufl se proti tomu ozvat, ačkoli mnozí se nechali slyšet, že by ho měl dát do televizní místnosti, aby byl k dispozici všem, a vůbec, co je

to za móresy, dívat se na televizi sám ve svém pokoji, nemluvě o těch zvucích, co se odtamtud ozývají, Roni a jeho kamarád Ciki se jednou v noci potají připlížili pod jeho okna a poslouchali, a nebyli jediní. A tenhle Šimšon tu teď stál před nimi, kudrnatý chlap v bílém nátělníku, s tetováním na rameni dávno předtím, než si pořídil tetování každý druhý, a s tvářemi zarůstajícími strniskem. Nebylo pochyb, že jeho vzezření přesně odpovídalo legendám, jimiž byla jeho postava opředena, a dávalo za pravdu těm nejděsivějším fantaziím. Chlap, který vlastníma rukama zabil člověka jen proto, že ho rozčílil. Co odpovíte takovému zabijákovi, který sotva před týdnem opustil brány věznice, když je vám jedenáct a on se ptá, jestli je váš sedmiletý bratr ptáček?

Roni špitl: „To je brácha.“

Šimšon se zasmál a zeptal se: „Co jste vy dva zač?“ Roni mu roztřešeným hlasem odpověděl, Šimšon se podrbal na hlavě a pak řekl: „Jo aha, vy budete nejspíš ta děcka, co jim...“ Roni přikývl a do očí se mu draly slzy. Nakonec mu Šimšon rozčepýřil vlasy a řekl mu: „Dávej na toho ptáčka pozor, jo?“ A Roni znovu přikývl.

Kdykoli od té doby potkal propuštěný kriminálník Gabiho, zešíroka se na něj usmál a štípl ho kamarádsky do tváře, a zatímco Ronimu se rozbušilo srdce, jakmile opodál zaslechl jeho chraplavý hlas anebo někde zahlédl mihnout se jeho tetování, Gabi ho bral prostě jako dalšího dospělého, jednoho z těch sympatičtějších.

Brouci a pronikavý zápach a horký beton pálící do bosých chodidel a koupaliště v létě. Zablácené holínky a liják řinoucí se z oblohy a sálající radiátory ve společné dětské ložnici v zimě. Rovnátko v ústech a místní základní škola a výlety na Golanské výšiny a máma Gila a táta Josi a jejich pokoj a Šimšon Kohen. A Ofirův táta, jemenský Žid, který dětem před usnutím předčítal z ruských dějepisných knih, protože věřil, že jeho hlas má zvláštní uspávací moc, ale Gabimu spíš naháněl strach, a tak se uprostřed noci propířil z jedné společné ložnice do druhé, kde spal Roni, a Roni ho vždycky v polospánku nechal vklouznout k sobě pod deku a takhle spolu usnuli v objetí. Vyskočit z postele hned poté, co dospělý, který měl ten den u dětí službu na večerku, odešel v přesvědčení, že všichni už tvrdě spí, potají si postavit na kávu a připravit si

trochu popkornu v kastrůlku na plynovém vařiči, až se zrnka kukuřice roztančí v horkém oleji, puknou a rozvinou se v maličkaté chřupavé květáčky. Nechat se zamknout v chladicí místnosti vedle jídelny, jezdit v noci na traktorech do slivoňových sadů, krást holkám tampony a dávat je do sklenic s vodou. Kdo by chtěl tvrdit, že neměli šťastné dětství?

Skokanský můstek

Letní prázdniny mezi osmou a devátou třídou strávil Roni Kupper u chovu skotu. Práce s dobytkem patřila v kibucu k nejprestižnějším a Roni se na ni přihlásil dobrovolně, jak jinak. K přijetí mu dopomohly svaly, rysující se na jeho opálených pažích, vážný zájem, který o práci projevil, a také jeho výrazný sportovní talent, díky němuž stanulo basketbalové mužstvo kibucu na samém vrcholu dorostenecké ligy Horní Galileje. Z Roniho udělal místní hvězdu a zejména zapůsobil na Barucha Šeniho, který pracovní skupinu u dobytka vedl a sám byl náruživým fanouškem košíkové. Bylo to právě to léto, kdy tentýž Baruch, který o dva roky dříve dokončil vojenskou službu v elitním komandu, připravil velkoryse o panenství Orit, Roniho spolužačku ze třídy a nejkrásnější dívku, jakou Roni znal. Došlo k tomu na letním táboře u jezera Kineret, na pláži nedaleko plantáže banánovníků, která patřila kibucu. Roni byl jedním z mála, kdo o milostném románku mezi třia dvacetiletým dospělým mužem a čtrnáctiletou dívkou věděl, poněvadž zahlédl, jak k němu uprostřed noci vklouzla do spacáku.

Roni sice toho léta o panictví nepřišel, na tomto poli zpravidla dívky předstihly chlapce, ale jako honák dobytka pod dohledem Barucha Šeniho dospěl z chlapce v muže. Mladší bratr k němu obdivně vzhlížel, když naslouchal jeho hrdinským příhodám: jak natahovali elektrický ohradník, jak za horkých dnů napájeli stádo skotu, jak pomáhali při připouštění a inseminaci, jak museli odvléct krávu, která se zastavila uprostřed silnice šplhající v serpentínách z Tiberiady do galilejských kopců a nechtěla se hnout. Roni vstával každý den ráno v půl páté a odjížděl s ostatními na pastviny patřící kibucu. V sedm se vraceli do kibucu

na snídani a pak zase zpátky na pastviny. V poledne je přivezli na oběd a ve tři odpoledne chodil Roni spát, tedy s výjimkou dnů, kdy trénovalo basketbalové mužstvo, to ho Baruch pouštěl z práce dřív. Děti školou povinné pomáhaly v hospodářství jen o prázdninách, ale někdy, když se nahrnulo hodně práce, třeba před porážkou anebo když se narodila nová telata, přesvědčil Roni Barucha, aby ho přibral na výpomoc i uprostřed školního roku.

To léto ještě nosil Gabi rovnátka. Byly to poslední dva roky mnohaletého ortodontistického plánu a to nejhorší už měl za sebou. Na sklonku prázdnin, kdy končila doba letních táborů a různých organizovaných akcí pro děti, dohled dospělých značně polevil. Znavení horkem a úmornou prací si nepřáli nic jiného než odpočívat v příjemném chládku klimatizovaných místností – bylo to první léto, co byla do kibucu zavedena klimatizace, a nikdo nechápal, jak bez ní dokázali až dosud přežít. Děti se zatím rojily venku, kde žádná klimatizace neběžela, využívaly posledních prázdninových dnů, potloukaly se po okolí. Vedro, naštěstí během měsíců neúprosné letní výhně, zavařilo jejich mladé hlavy nad únosnou míru. Asfalt na silnicích žhnul a ani po šedivých vybetonovaných pěšinách se nedalo chodit bosky. Gabi a jeho dva kamarádi, Jotam a Ofir, šlapali v modrobílých pruhovaných žabkách, s ručníkem přehozeným přes rameno, opálená hubená těla oblečená jen do trojúhelníkových klukovských plavek. Jejich kůži obemykal rozpálený vzduch jako z pece. Jotam šel s očima upřenýma k zemi a snažil se rozšlápnout co nejvíc brouků, kterým už léto také končilo, a tak se jen mátožně pinožili po cestě a jejich puch překročil hranici, kdy ještě vadí lidskému chřípí, hranici, kdy ho člověk – s výjimkou nahodilých návštěvníků – vůbec zaznamená. Jotam je počítal, jedenáct, dvanáct, od chvíle, kdy vyšli ze společné jídelny, třináct, a Ofir řekl: „Měls tomu kreténovi jednu vrazit,“ a Gabi cítil, jak se mu krev hrne do tváří, jak v něm narůstá zlost, ale odpověděl jen: „Jen počkej, však ten hajzlík dostane co proto.“

„Jasná věc,“ prohlásil Ofir. „Sám si o to koledoval.“

„Čtrnáct a patnáct, na jedno šlápnutí,“ oznámil Jotam.

„Měls mu ten sejra rozmáznout po ksichtě,“ prohodil Ofir. Gabi si pomyslel, a proč jsi to teda neudělal sám? Ale nahlas neřekl nic.

Před očima se jim zjevila vysoká skokanská věž, tři metry betonu tyčící se nad bazénem, a zdálky bylo vidět postavu, jak došla na okraj a pozadu skáče salto do vody.

„Kdo to byl?“ zeptal se Gabi.

„Myslím, že jeden ten dobrovolník, jak se jmenuje...“ řekl Ofir.

„Ten, co chodí s Orit,“ dodal Jotam.

„Nechodí,“ prohlásil Ofir.

„Jak to víš?“

„Chceš se vsadit?“

Ten kluk, Ejal, stál před mísou plnou sýra cottage. Co je s ním, povídiv se v duchu Gabi. Proč tam stojí jako tvrdý ý? Nedokáže se rozhodnout, kolik sejra si nandat na talíř, anebo se jenom zamyslel? Každopádně by už mohl hejbnout kostrou, zdržuje celou frontu. Do který chodí třídy?

„Do který chodí třídy?“ zeptal se Gabi později, když už mířili k bazénu.

„Kdo?“

„Ejal.“

„Teď půjde do druhý. Je to spolužák mý ségry.“

Gabi pořád čekal, až se Ejal konečně rozhoupe, když vtom ho Ofir šťouchl ramenem, až to zabořelo.

„Co je?“ obrátil se Gabi našťvaně na Ofira.

„Kde to vázne? Co tam máte s tím sejrem?“ Jejich laminátové tácy se vzorem dřeva spočívaly seřazené za sebou na kovových drážkách, vedoucích kolem velkých nádob s jídlem. Na tácech, co vypadaly jeden jako druhý, stály bleďmodré talíře s míchanými vejci, která mezitím vystydla, ztuhla a po okrajích byla namodralá, vedle rozkydnuté vaječné kaše měli položený plátek rajčete a kousek okurky a u talíře příbor. Aby byla snídaně úplná, scházela jim už jen kupička tvarohovitého bílého sýra. „Tak co bude?“ zeptal se Ofir. Gabi strčil ramenem do toho kluka, Ejala, který půjde po prázdninách do druhé třídy.

„Co chceš, Zuboune?“ odpověděl Ejal a zahleděl se Gabimu zpříma do očí. Později měl sice Ofir plno řeči o tom, že mu měl Gabi rozmáz-

nout ten sýr po ksichtě, ale v tu chvíli se Ofir a Jotam jen pochechtávali a čekali, jak Gabi zareaguje. Tvářili se, jako by k němu nepatřili, jako by ten drzý spratek, o tři roky mladší, neurazil svým způsobem všechny tři. Pochechtávali se a Gabi se zeptal: „Co že jsi to řekl?“ Ten kluk zopakoval: „Zuboune,“ a dál se mu díval zpřímá do očí. Beze strachu. Gabi do něj vrazil ramenem, ale ne dost silně, protože ten kluk se ani nezapotácel, stál na místě a pronesl: „Kam ten spěch, Zuboune? Klídek, chci si nandat sejra.“ Ofir a Jotam se znovu zasmáli a znejistělý Gabi beze slova čekal, až se kluk obslouží. Celý zrudl a Ejal, kterému pobavené obecenstvo dodalo kuráž, ještě podotkl: „Ty si asi sejra stejně nedáš, vždyť by ti zůstal za rovnátkama, ne?“ a pak připojil: „Zuboune,“ a pár jeho kamarádů ve frontě se dusilo smíchy.

„Patnáct,“ zahlásil Jotam, když se přiblížili ke koupališti.

„Patnáct už jsi počítal,“ řekl Ofir.

„Fakt? Tak šestnáct.“

„Ty vole, to byl debil. Jak to, žeš mu jednu nevrazil?“ zopakoval Ofir. Gabiho uši ještě plály studem.

V jídelně si Ejal navrhl na talíř hromádku cottage, po něm si vedle míchaných vajec kydl trochu tvarohovitého sýra i Gabi a zamířil ke stolu. Nakonec si nabrali i Ofir a Jotam a přisedli si k němu.

„Viděls toho malýho spratka?“ zeptal se Ofir, zatímco si prisouval židli ke stolu, jako by neznal odpověď, jako by nevěděl, že to viděli všichni a že všichni moc dobře slyšeli, co ten oprsklej kluk říkal, jako by se Ofir a Jotam sami neúčastnili Gabiho ponížení.

„Tyhle haranti v sobě dneska nemaj kouska vychování,“ poznamenal Jotam a Ofir prohlásil: „Neměls to nechat jen tak,“ a Jotam dodal: „Zuboune...“ načež se zakřenil a začal se pochechtávat, Ofir se k němu přidal a jako poslední se rozesmál i Gabi, protože mu nic jiného nezbývalo. Nakonec se Jotam smát přestal, oloupal staniol z trojúhelníčku taveného sýra, zakousl se do něj, odhodil obal do nádoby na nedojedené zbytky a dodal: „Tak tohle jsem ještě neslyšel.“ Zařadil vyšší rychlost, z chichotání přešel v hlasitý smích a Ofir s ním, zatímco Gabi se vrátil

z pochechtávání zpátky k úsměvu, který mu v koutcích hořkl. Sám tuhle nadávku samozřejmě slyšel mockrát. Za svými zády zaslechl za ty roky nepřeberné množství přezdívek: Křivozub, Rovnátko, Zlatej zub, Klecoun, Zobák, Žvejkačka, Železná huba, Stínítko, Žhavez drát a samozřejmě Zuboun, ten patřil k nejoblíbenějším. Jen nebyl zvyklý slyšet takové urážky od prvňáků. Kde to jsme?

Dorazili jsme na koupaliště, procházíme černě natřenou brankou a míříme k trávníku nahoře, cestou ještě můjme zastřešenou lavičku pro plavčíka, sedí na ní Orit s tím svým dobrovolníkem, s plavčíkem Zahavim a ještě s jedním dobrovolníkem, kterej nosí náušnici v pravém uchu, Roni mi jednou říkal, že je to tajnej signál, aby se poznalo, že je teplej, ale pak jsem se dozvěděl, že chodí s Danou ze třetáku, tak nevím. Jdeme dál kolem skokanských můstků – první je prkno metr nad vodou, odkud skáčou malý děti, a za ním je velkej třímetrověj můstek z betonu, na kterým zrovna nikdo není – a zahneme kolem vody na opačnej konec koupaliště, kde je naše obvyklý místo, pod jeden z altánů na trávníku, tam hodíme na zem ručníky, sklepeme z nohou žabky a hned vyrazíme k vysokýmu skokanskýmu můstku, odkud je vidět zadní trakt tělocvičny a doléhá sem driblování basketbalovýho míče, bum bum bum, a vrzání gumových podrážek, jak kloužou při změně směru po linoleu tělocvičny, vžum vžum vžum, není to náhodou Roni? Ne, Roni ted' někde pase krávy, tohle musí být někdo jiný, v hlavě mi duní bušení míče narážejícího o podlahu, bum bum bum, je vedro, slunce upaluje, mám žízeň, ale nenapiju se, a hele, kdo to tamhle nejde, i s celou svojí partičkou, Ejal, co jde v září do druhý třídy. Stojím na vysokým skokanským můstku za Jotamem a Ofirem, Jotam napočítal sedmnáctýho rozslápnutýho brouka, stojím na kraji můstku a sleduju Ejala, jeho kámoši na mě koukaj a pošklebujou se, ale já se dívám jen na něj, nespouštím z něj oči a Ejal už se neusmívá. Nedívám se dolů na zelenou vodu pod sebou, ale přímo před sebe, vššš, proletím tiše vzduchem, zlehka skáču šipku a zanořím se do vody, vylezu a z vlasů mi crčí voda, Jotam a Ofir se svalili na sluníčko, leží břichem na kropenatých dlaždicích, ale já si chci skočit ještě jednou, hned vyběhnu po schůdkách nahoru na můstek, pomalu dojdu až na kraj, on a jeho kámoši právě skáčou

z prkna pode mnou, dělám, že si jich nevšímám, ale koutkem oka sleduju, co se tam děje, vidím, že něco říká a přitom se dívá na mě a směje se, jeho kamarádi se taky smějou, určitě zase řekl něco rádoby vtipnýho o Zubounovi, a já vyčkávám, sleduju je zpovzdálí, čekám, až skočí do vody, když se člověk z vysokýho můstku pořádně odrazí doprava, dopadne hned u toho jejich skákacího prkna, bum bum bum, dribluje míč, vžum vžum vžum, vržou podrážky, ustoupím pár kroků dozadu, abych se mohl rozeběhnout, a koutkem oka vidím Ejala, hele, teď právě skočil, a dokud je ještě ve vzduchu, sprintem vystartuju a skáču přímo na něj, tady to máš, frajere, a jak letím vzduchem, neslyším nic, ani bušení míče, ani vrzání podrážek, jen vzduch mi sviští kolem uší, do zad mě pálí slunce a stéká po mně voda z předešlého skoku, ještě během letu se skrčím, pak vykopnu obě nohy a přistanu mu přímo za krkem, já ti dám Zubouna, cha, dělal jsi frajera, velká sranda je to, tak prej Zuboun? Tumaš, Zuboun tě rafne, já ti ukážu, ty malej zmrde, pozdravuj v druhý třídě.

Sokol

Stále častěji se teď Gabi vypravoval na osamělé procházky na kopec, který se zvedal za silnicí a za slivoňovými sady, kde končil kibuc. O mnoho let dříve, než našel zalíbení v osamělých nočních toulkách po vzdálených pahorcích, dávno předtím, než zjistil, že samota je nejvznešenější ctnost, jež předčí všechny ostatní. Tenkrát ovšem měla jeho osamělost jiné příčiny. Jeho starší bratr Roni dosáhl věku, kdy čtyři roky rozdílu mezi nimi představovaly nepřeklenutelnou propast. Pryč byly časy, kdy cítil k mladšímu bráškově ochranitelskou náklonnost, kdy ho bral k sobě do postele a čerpal sílu ze své všemohoucnosti v bratrových očích – všemohoucnosti v tom, co říkal, v tom, čemu rozuměl, v síle svalnatých paží, jimiž si dokázal vynutit poslušnost, a bez odmlouvání. Gabi byl pořád ještě dítě, zatímco Roni dospěl v muže, alespoň ve vlastních očích, a prožíval první opravdovou lásku. Jifat žila v sousedním kibucu a chodila do stejného ročníku na gymnázium jako on, znal ji od první třídy, ale ve druháku se sblížili a od té chvíle nedal jeden bez druhého ani

ránu. Jifatina spolubydlící z kibucu trávila většinu času se svým klukem, vojákem z Haify, a tak po škole chodili Roni a Jifat do jejího pokoje, po večeri zašli ještě do hospody na pivo, zahráli si šipky s dobrovolníky, co pracovali v kibucu, a pak zajeli na koncert kapely T-Slam do kibucu Ajelet ha-Šachar, na představení kočovného satirického divadla Ha-gašaš ha-chiver do kibucu Kfar Blum, na vystoupení Šlomo Arciho do kibucu Cemach, na koncert Beatles Revival v místním hostinci anebo na domácí zápas basketbalového mužstva Horní Galileje s hvězdným útočníkem Bradem Leafem (Roni sám se krátce předtím ke značnému rozčarování Barucha Šeniho a dalších svých fanoušků v kibucu přestal basketbalu aktivně věnovat). Dvakrát nebo třikrát přijela naopak Jifat do kibucu za Ronim, ale ten ji nepředstavil ani mladšímu bratrovi, ani svým adoptivním rodičům.

Ostatně právě máma Gila a táta Josi byli jedním z důvodů Gabiho častých výprav na kopec. Jejich domácnost nebyla žádný domov. Dál bydleli spolu, sdíleli manželské lože a chodili společně do jídelny, ale Gabi věděl, že mezi sebou skoro nepromluví, a když už jeden nebo druhý něco řekl, většinou se strhla hádka a křičeli na sebe, a jen co křik utichl, táta Josi se sebral a odešel kdovíkam – podle toho, co na něj máma Gila křičela, za dobrovolnicemi nebo za ženskými z okrasného zahradnictví, zatímco máma Gila zůstala sama doma s lahví alkoholu a krabičkou cigaret.

I kdyby ale mezi rodiči vládla vzájemná láska a porozumění, Roni by nejspíš stejně trávil většinu volného času v sousedním kibucu a Gabi by se vydával na dlouhé výpravy na kopec. Oba totiž vstoupili do věku, kdy sousloví „adoptivní rodiče“ získává nový význam. Po dětství, kdy pojmy „vlastní“ a „adoptivní“ nedávají smysl, protože máma je prostě máma a táta je táta – jsou zkrátka tu –, nastalo období, kdy se jim v nejhlubších zákoutích nitra všechno křečovitě svíralo a hlasitě křičelo: Vy nejste moji rodiče! Během dospívání se i vlastní děti odcizují rodičům a užasnou nad tou zcela nepravděpodobnou možností, že je něco váže ke dvěma cizím dospělým, kteří se snaží vynutit si jejich poslušnost, a pro děti adoptované je o to snazší najít si důvod, proč mizet z domova – do pokoje k dívce v sousedním kibucu, na kopec za humny, kamkoli.

Gabi měl taky holku, jmenovala se Noga. A už i ochutnal první polibek, pod rouškou noci za traktorem nedaleko balírný během slavnosti ohňů na Lag ba-omer. Ale o měsíc později se ho Jotam zeptal, jestli by mu moc vadilo, kdyby to byla odteď jeho holka. Gabi řekl, že nevadilo, a víc už s ní nepromluvil ani slovo, což bylo dost divné, poněvadž Jotam byl jeho spolubydlící, a jejich cesty se tedy často zkřížily. Jednou se šel Jotam osprchovat a Noga na něj čekala na jeho posteli, Gabi si mezitím na té své četl knížku a v rádiu běžel pořad Horká čokoláda, moderovaný Menachemem Perrym, který zrovna pouštěl písničku od Thompson Twins. Gabi věděl, že Noga tuhle písničku miluje, a stejně nic neřekl. Nikdy nechápal, proč se toho kolem holek tolik nadělá, jak může Roni takhle bláznit kvůli jedné holce a na něj zapomenout. A tak Jotam trávil většinu času s Nogou a Ofir se chytil jiné party, ale Gabimu to vlastně až tolik nevadilo, byl rád sám. Miloval samotu. Rád si zvolna vyšlapoval po úbočí kopce, na zemi před sebou pozoroval svůj stín, vrhaný sluncem v zádech, měsíčním svitem anebo pouličním osvětlením. A přemýšlel. V duchu rozmlouval sám se sebou. Prozkoumával a objevoval.

Jednou takhle našel na kopci sokola. Měl zraněný pařát, snad že ho uštknul had? Nebo ho v souboji zranilo nějaké větší zvíře? Gabi si ho všiml, jak leží na zemi, kýve hlavou a v mírných záškubech se pokouší roztáhnout křídla, a šel se na něj podívat blíž a pak ještě blíž, jenže nevěděl, co s ním, a tak se posadil na skalisko a chvíli ho pozoroval. Když viděl, že mu dravec nemůže ublížit, popošel pár kroků, přidřepł si k němu a prstem se opatrně dotkl sokolí hlavy. Ze začátku před jeho rukou sokol pokaždé ucukl, ale příliš hýbat se nemohl, a Gabi si teprve teď všiml, že má zlomený pařát. Po několika neúspěšných pokusech ho nakonec pohladel po hlavě a opatrně ho vzal do náruče. Sokol vyděšeně zamáchal křídly, snažil se mu vymanit, ale Gabi ho upokojil koňejším: „Ššššš... Ššššš...“ a vydal se s ním zpátky dolů do kibucu.

Pro sokolíka našel místo v jednom z domků dětského křídla kibucu, který dřív sloužil jako menší skladiště, teď ale byl nevyužívaný. Pak šel s Jotamem do jídelny. Pověděl mu o sokolíkovi, Jotam se hned nadchl a chtěl se na něj jít podívat, Gabi mu slíbil, že mu ho ukáže po obědě, a zeptal se, jestli tuší, čím se takový sokol živí. Jotam si vzpomněl, že